

၅

လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ပေးခြင်း - ကုလသမဂ္ဂနှင့်နိုင်ငံတကာစနစ်အကြောင်း

မိတ်ဆက်

လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် အထင်ရှားဆုံးသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှာ ကုလသမဂ္ဂဖြစ်သည်။ ရှေ့အခန်းများတွင် မှတ်သားခဲ့ရသည့် အတိုင်း ကုလသမဂ္ဂ၏ အခွင့်အာဏာမှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်လာရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အတွက်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသည် ကြီးမားကျယ်ပြန့်ပြီးရှုပ်ထွေးသဖြင့် အဖွဲ့၏တာဝန်များနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များသည် တစ်ခါတစ်ရံ ရောထွေးနေပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ လူ့အခွင့်အရေးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် လုပ်ငန်းများအားလုံးကိုပေါင်းပြီး အနှစ်ချုပ်ရှင်းပြရန် ရိုးရှင်းသောနည်းလမ်းမရှိဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဤအခန်းတွင် ကုလသမဂ္ဂမှ လူ့အခွင့်အရေးလုပ်ငန်းများကို အပိုင်း(၃)ပိုင်းဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ပထမအပိုင်းတွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစီအစဉ်များနှင့် အခြားလူ့အခွင့်အရေးကို တိုက်ရိုက်မကိုင်တွယ်သော အဖွဲ့အစည်းများတွင် လူ့အခွင့်အရေးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရန် မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ကြသည်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ဒုတိယအပိုင်းတွင် ကုလသမဂ္ဂ၏ အဓိကကျသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပုံကို လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။ တတိယအပိုင်းအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်တစ်ခုချင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်ဆိုင်ရာ ကော်မတီများအကြောင်းကို လေ့လာသုံးသပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ကုလသမဂ္ဂအကြောင်းမလေ့လာမီ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ အရေးပါမှုကို စဉ်းစားကြည့်လျှင် ပိုပြီးအသုံးဝင်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအကြား ဆက်ဆံရေးကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သော ထင်ရှားသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း၊ တချို့က ကုလသမဂ္ဂသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း မရှိဘဲ အားနည်းသည့်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ဝေဖန်ပြောဆိုကြသည်။ ဤအဆိုသည် မှန်သင့်သလောက် မှန်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို လမ်းကြောင်းတစ်ခုပေါ်တွင် လျှောက်လှမ်းရန် ဖိအားပေးပြီး ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို နိုင်ငံများကလိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ဆောင်ရသည့်ကိစ္စရပ်တွင် ထိုအချက်မှာ သိသာလှပါသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံများသည် ကုလသမဂ္ဂရှိ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် လေးနက်စွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ အချို့သော အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများ (အထူးသဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှား) သည် ကုလသမဂ္ဂ၏အခန်းကဏ္ဍ တော်တော်များများတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သော ရှည်လျားသည့် သမိုင်းကြောင်း ရှိသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ကုလသမဂ္ဂတည်ထောင်သူ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် တစ်ဦးတည်းသောနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သည် နောက်ပိုင်းမကြာမီ ပါဝင်လာသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂတွင် တက်ကြွသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ ဥပမာအားဖြင့် အကူအညီများကို လက်ခံရရှိခြင်း၊ သံတမန်ရေးကဏ္ဍများတွင် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ကော်မရှင် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများတွင် အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ်ပါဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကုလသမဂ္ဂ၏စာချုပ်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို သဘောတူညီ ပါဝင်ခြင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။ အကျဉ်းချုပ်ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော ဇယားအမှတ် (၅. ၁) တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ လူ့အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဆိုသည့် ပထမဦးဆုံး အလွန်အရေးကြီးသည့် ခြေလှမ်းဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်းကို လက်မှတ်ထိုးခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန်နှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကိုလိုက်နာရန် သဘောတူလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကုလသမဂ္ဂသည်နိုင်ငံများက လူ့အခွင့်အရေးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သော နေရာဌာနတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို မိတ်ဆက်ခြင်း အခန်း [အခန်း(၈)တွင် ဆွေးနွေးထားသည်] တွင် ထိုအချက်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂသည်

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများက ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းများကို ကာကွယ်ကြသည့် နေရာဌာနတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ အထက်ပါအကြောင်းပြချက်များကြောင့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသည် အခွင့်အာဏာမရှိသော၊ ဩဇာမရှိသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်ဆိုသည့် ငြင်းခုံချက်မှာ ခိုင်မာမှုမရှိပါ။

ဇယား ၅-၁ ကုလသမဂ္ဂရှိ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ

နိုင်ငံ	ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သောနှစ်	စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသောသမိုင်းကြောင်း
ဖိလစ်ပိုင်	၁၉၄၅	လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်တွင် အဖွဲ့ဝင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ အဖွဲ့ဝင် (၂၀၀၄-၂၀၀၅)
ထိုင်း	၁၉၄၆	ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ အဖွဲ့ဝင် (၁၉၈၅-၁၉၈၆) အာရှပစိဖိတ်ဒေသဆိုင်ရာ စီးပွားရေးလူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂကော်မရှင် (UNESCAP) ရုံးစိုက်ရာနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကော်မီ ဥက္ကဋ္ဌ (၂၀၁၀-၂၀၁၂)
မြန်မာ	၁၉၄၈	မြန်မာ့သံတမန်တစ်ဦးဖြစ်သော ဦးသန့်သည် ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖြစ် ၁၉၆၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၁ ခုနှစ်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။
အင်ဒိုနီးရှား	၁၉၅၀	၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂမှ ယာယီနုတ်ထွက်ခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ (၂၀၀၅) ကုလသမဂ္ဂ၏လုံခြုံရေးကောင်စီ အဖွဲ့ဝင် (၂၀၀၇-၂၀၀၈)
ကမ္ဘောဒီးယား	၁၉၅၅	၁၉၈၀ ခုနှစ်များ အစောပိုင်းကာလတွင် ခမာနီအစိုးရ ကိုယ်စားပြုသည်။ ၁၉၉၂ - ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ၏ အကြီးဆုံး ငြိမ်းချမ်းမှု ထိန်းသိမ်းရေး အစီအစဉ်များကို အကောင် အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ OHCHR အဖွဲ့၏ ပထမဦးဆုံးရုံးခန်းမှာ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ကမ္ဘောဒီးယားမှ ရုံးဖြစ်သည်။
လာအို	၁၉၅၅	UNDP, UNFPA, UNICEF, UNODC အပါအဝင် နိုင်ငံ အတွင်းတွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းပေါင်း (၁၁)ဖွဲ့ တည်ရှိ ရာ နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ကုန်းတွင်းပိတ် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ Land-Locked Developing Countries (LLDCs) အဖွဲ့တွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင် သည်။
မလေးရှား	၁၉၅၇	လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ (၁၉၉၅) လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင် (၂၀၀၅)

နိုင်ငံ	ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သောနှစ်	စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသောသမိုင်းကြောင်း
စင်ကာပူ	၁၉၆၅	ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ အဖွဲ့ဝင် (၂၀၀၁-၂၀၀၂) ကုလသမဂ္ဂ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်သည်။ အငယ်စားနှင့်အလယ်အလတ်နိုင်ငံများဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့ Global Governance Group (3) ဖွဲ့စည်းမှုကို ကူညီခဲ့ပြီး နိုင်ငံငယ်လေးများ၏အသံများကို ကုလသမဂ္ဂတွင် ကြားနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။
ဗီယက်နမ်	၁၉၇၇	အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့်ဖြစ်ပွားသောစစ်ပွဲအပြီးတွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် (၂၀၀၈-၂၀၀၉) နိုင်ငံအတွင်း ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းပေါင်း (၁၅)ဖွဲ့ အလုပ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။
ဘရူနိုင်း	၁၉၈၄	ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၌ OIC ၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီတွင် ပါဝင်ဖူးခြင်း မရှိသေးပါ။
အရှေ့တီမော	၂၀၀၂	၁၉၂ နိုင်ငံမြောက် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သည်။ (ယခုအခါ ၁၉၃ နိုင်ငံမြောက်အဖွဲ့ဝင် ရှိနေပြီဖြစ်သည်။) အရှေ့တီမောကို ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၂ နှစ်အထိ UNTAET က တစ်ဆင့် ကုလသမဂ္ဂက တာဝန်ယူစီမံခန့်ခွဲခဲ့သည်။

၅-၁ ကျယ်ပြန့်သောကုလသမဂ္ဂစနစ်အတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေး

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အစိတ်အပိုင်းအများအပြားတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကာကွယ်ပေးထားခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ဖွဲ့စည်းပုံသည် ကြီးမားရှုပ်ထွေးပြီး၊ အထက်အောက်ဖွဲ့စည်းထားသော စနစ်ရှိသည်။ အရေးအကြီးဆုံးသော ဖွဲ့စည်းပုံအင်္ဂါရပ်(၆)ခုပါရှိသည်။ ၎င်းတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တိကျသောအခွင့်အာဏာမျိုး မရှိသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပြဿနာများကို ထိုအဖွဲ့အစည်းအားလုံး ပုံမှန်တာဝန်ယူဖြေရှင်းပေးနေရသည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်း (၅)ခုအကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။ (ခြောက်ခုမြောက်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော ကုလသမဂ္ဂ နိုင်ငံငယ်များထိန်းသိမ်းရေးကောင်စီ (Trusteeship Council) က အုပ်ချုပ်ရသောဒေသသည် ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတွင် နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သွားသဖြင့် ထိုကောင်စီသည် အသက်မဝင်တော့ပါ။)

- ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ (The Security Council - UNSC)
- ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ (The General Assembly - UNGA)

- နိုင်ငံတကာတရားရုံး (The International Court of Justice - ICJ)
- အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဦးဆောင်သော ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံး (The UN Secretariat led by the UN Secretary General - UNSG)
- စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးကောင်စီ (The Economic and Social Council - ECOSOC)

ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ

ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီကို အဖွဲ့ဝင် (၁၅)နိုင်ငံဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင် (၅) နိုင်ငံ (တရုတ်၊ ပြင်သစ်၊ ရုရှား၊ အင်္ဂလန်၊ အမေရိကန်)နှင့် အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သော နိုင်ငံ(၁၀)နိုင်ငံကို ၂ နှစ်သက်တမ်းအတွက် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံမှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်။ UNSC ၏ လုပ်ငန်းရပ်မှာ နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို သေချာစွာကာကွယ်ပေးရန် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်သည်ဟု ယူဆရသော အခြေအနေများတွင်သာ ပါဝင်စွက်ဖက်ခွင့်ရှိသည်။ UNSC သည် ဥပဒေအရ လိုက်နာရမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုချမှတ်နိုင်ခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတိုင်း လိုက်နာမှုမရှိသော နိုင်ငံများကို ပြစ်ဒဏ်ပေးအရေးယူနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာရှိခြင်းကြောင့် ဩဇာအာဏာရှိသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆိုပါအခွင့်အာဏာများထဲတွင် နိုင်ငံများအပေါ် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ၊ ငြိမ်းချမ်းမှုထိန်းသိမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များ အသုံးပြုခြင်းနှင့် စစ်အင်အားအသုံးပြုခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ UNSC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် အများစုသည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ အကြောင်းရင်းများနှင့် သက်ဆိုင်ပြီး၊ လူ့အခွင့်အရေးတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပါ။ ကုလသမဂ္ဂ၏ အခြားအဖွဲ့အစည်းများသည် UNSC ကဲ့သို့ အခွင့်အာဏာမျိုး မရှိကြပါ။

ပဋိပက္ခများသည် လူသားများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို အမြဲတစေ ခြိမ်းခြောက်တတ်သည့် သဘာဝကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင် UNSC သည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကို အမြဲတမ်း ဖြေရှင်းနေရသည်။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အစောပိုင်းအရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များမှာ ၁၉၆၆ ခုနှစ်က ရိုဒီးစီးယား (Rhodesia) နိုင်ငံ၏ လူဖြူအစိုးရများအပေါ် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ၊ ၁၉၇၀ ခုနှစ်များကာလအတွင်း တောင်အာဖရိကအစိုးရက လူမည်းအများစုအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် အသားအရောင်ခွဲခြားရေးဥပဒေများ ကျင့်သုံးမှုကြောင့် ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများပါဝင်သည်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ် မှ ၁၉၇၀ ခုနှစ်များအတွင်း UNSC သည် (ကွန်ဂို၊ ဆိုက်ပရပ်စ်နှင့် အိန္ဒိယ - ပါကစ္စတန် နယ်ခြား စသည့်နိုင်ငံများတွင်) ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၉၀ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းမှသာ UNSC သည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကိုဖြေရှင်းရန် ၎င်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် စတင်ထည့်သွင်းလာခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်လာခြင်းမှာ စနစ်တကျ ကြိုတင်ကြံစည်ထားသော ကျယ်ပြန့်သည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများသည် နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်လုံခြုံရေးအတွက် အကြီးမားဆုံး ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်စေပြီး၊ ထိုမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးပျက်ပြားစေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပြောင်းလဲလာသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်က စနစ်တကျကြိုတင်ကြံစည်ထားသော ကျယ်ပြန့်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်လာပါက UNSC သည် ခွင့်ပြုချက်မလိုဘဲ ထိုနိုင်ငံများသို့ ဝင်ရောက်နိုင်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ ၁၉၉၀ အစောပိုင်းကာလ၌ အီရတ်၊

ဆိုမာလီယား၊ ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံများ၌ ဖြစ်ခဲ့သော ဖြစ်ရပ်များတွင် စစ်အင်အားသုံးစွဲကာ အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ UNSC ၏အပြောင်းအလဲများသည် စစ်အေးကာလ ပြီးဆုံးခြင်း၏ ရလဒ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စစ်အေးကာလအတွင်း ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့သည် တစ်နိုင်ငံ၏ ဦးဆောင်မှုကို အခြားတစ်နိုင်ငံက ဗီတိုအာဏာသုံး၍ ကန့်ကွက်နေသောကြောင့် UNSC သည် ဆုံးဖြတ်ချက်များ မချမှတ်နိုင်လောက်အောင် မသန်မစွမ်းဖြစ်ခဲ့သည်။ အပြောင်းအလဲများသည် မြန်ဆန်လွန်းလှသည်။ ၄၅ နှစ်တာ ရှည်ကြာခဲ့သော စစ်အေးကာလထက် UNSC သည် ၅ နှစ်တာ အတောအတွင်း (၁၉၉၁ မှ ၁၉၉၆ ခုနှစ်အထိ) ပိုမိုတက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်လာသည်။ သို့သော်လည်း များပြားလာသော လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် အောင်မြင်မှုများ အမြဲမရခဲ့ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ယူဂိုဆလားဗီးယားနှင့် ဆိုမာလီးယားနိုင်ငံများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ပြည်သူများအား ကာကွယ်ပေးခြင်း လုပ်ငန်းတို့တွင် မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ ထို့အပြင် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံ၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု ဖြစ်ရပ်ကို တုံ့ပြန်ရာတွင် ပြည်သူများ၏အသက်ကို ကယ်တင်နိုင်ရန် နောက်ကျခဲ့သည်။ လက်ရှိ အခြေအနေတွင် UNSC သည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာ၌ စစ်အင်အားဖြင့် အသုံးပြုဖြေရှင်းရန် အခွင့်ပေးခြင်း နည်းပါးလာသည်။ ဥပမာ - ဆီရီးယားတွင် ယခုလက်ရှိ ဖြစ်ပွားနေသော ပြည်တွင်းစစ်ကို စစ်ရေးအားဖြင့် ဝင်ရောက်ကူညီဖြေရှင်းပေးရန် မရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းက နမူနာဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

နိုင်ငံရေးသည် UNSC ၏ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်းကို ရပ်တန့်သွားစေပါသလား။

အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင် ၅ နိုင်ငံက ဗီတိုအာဏာသုံးစွဲခွင့်ရှိခြင်းကို အများက သိထားကြသည်။ အစွဲရေး နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ဗီတိုအာဏာကို အမြဲသုံးသည်။ ထိုနည်းတူ ဆီရီးယားနှင့်ပတ်သက်သည့် အရေးကိစ္စများ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် တရုတ်နှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့က ဗီတိုအာဏာကို အမြဲသုံးသည်။ ထိုနိုင်ငံများက မိမိတို့၏မဟာမိတ်များကို ဗီတိုအာဏာဖြင့် ကူညီနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ခက်ခဲသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မေးခွန်းများကို ရှောင်ရှားနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ဗီတိုအာဏာသုံးစွဲရန် ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာရှိသည့် ချေချင်းညွှာ (Chechnya) သို့မဟုတ် အွီးဂါး (Uyghurs) ကဲ့သို့ ဖြစ်ရပ်အများအပြားသည် ဆွေးနွေးသည့်အဆင့်ကို ပင်မရောက်ခဲ့ပါ။ ဗီတိုအာဏာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှု အများအပြားရှိသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပွဲတွင် အောင်နိုင်သူများဖြစ်သော အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသာ ဗီတိုအာဏာသုံးစွဲခွင့် ရရှိပြီး အခြားအင်အားကြီးနိုင်ငံများတွင် အဆိုပါ အခွင့်အရေးမရရှိခြင်းကို တရားမျှတမှုမရှိဟု တစ်ဖက်တွင်ရှုမြင်ကြပြီး၊ အခြားတစ်ဖက်တွင် အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်များသည် ဒေသဆိုင်ရာ အင်အား ကြီးနိုင်ငံများဖြစ်ပြီး၊ နိုင်ငံအများစုထက် ပဋိပက္ခများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းသည့် လုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုတက်ကြွစွာ ပါဝင်ကြသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဗီတိုအာဏာကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်အတွင်း (၁၄)ကြိမ်သာ ဗီတိုအာဏာကိုအသုံးပြုခဲ့ပြီး (၉) ကြိမ်မှာ ပါလက်စတိုင်း သို့မဟုတ် ဆီရီးယားတို့နှင့် ပတ်သက်ခဲ့သည်။ ဤအခြေအနေကို အဆိုပါကာလအတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ပေါင်း (၇၀၀) နီးပါးကို ဗီတိုအာဏာ

မသုံးဘဲ ချမှတ်ခဲ့သည်နှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဆုံးဖြတ်ချက်အားလုံး၏ (၂) ရာခိုင်နှုန်း ကိုသာ ဗီတိုအာဏာသုံးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ရလဒ်အနေဖြင့် နိုင်ငံများသည် ဗီတိုအာဏာသုံးသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မနှစ်သက်ကြပါ။ ကြိုးစားပြီး ရှောင်ရှားကြသည်။ ကောက်ချက်ချရလျှင် ကျယ်ပြန့်သော ထောက်ခံမှုမရသောကြောင့် နောက်ဆုံးဗီတိုအာဏာကို မဖြစ်မနေ သုံးရမည့်အချိန် မှသာ မလွဲရှောင်သာ၍ သုံးစွဲကြသည်။

မေးခွန်း။ ။လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗီတိုအာဏာသည် UNSC ကို တားဆီးထားပါသလား။

ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို UNSC သည် တုံ့ပြန် အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - ငြိမ်းချမ်းမှုထိန်းသိမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များကို ချထားပေးခြင်း၊ အင်အားသုံးခြင်းကို တရားဝင်ခွင့်ပြုပေးခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ စစ်ပွဲမှငြိမ်းချမ်းရေးသို့ ပြောင်းလဲသည့်ဖြစ်စဉ်ကို တာဝန်ယူစီမံပေးမည့် အသွင်ကူးပြောင်းရေး ကာလအာဏာပိုင်အဖွဲ့များ ကိုထူထောင်ပေးခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့သူများ၊ စစ်ရာဇဝတ် ကောင်များ၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများကို နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှု တရားရုံးသို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြင့် UNSC သည် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေး နိုင်သည်။ နောက်ပိုင်းအခန်းတစ်ခန်းတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ပဋိပက္ခများအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဆိုးရွားသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ရန် ICC သို့ အမိန့်ပေးနိုင်သည့် အာဏာသည် UNSC တွင်ရှိသည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင် လူတစ်ဦး၊ စစ်တပ် သို့မဟုတ် အစိုးရတစ်ရပ်က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတစ်ခုတွင် မည်မျှအထိ လုပ်ပိုင်ခွင့်အတိုင်းအတာရှိသည်ကို အကန့်အသတ် ဖြင့် ထိန်းနိုင်ရန်ထားသော အစီအမံလည်းဖြစ်သည်။ အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်သော အစုအဖွဲ့များကို ကာကွယ်ပေးရာတွင် တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် သို့မဟုတ် တိုးတက်ကောင်းမွန် အောင် ဆောင် ရွက်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးခြင်းဖြင့် UNSC သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်သည်။ ဥပမာ - ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများကို ကာကွယ်ပေးသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ (အသေးစိတ်ကို အောက်တွင်ပါရှိသော ဘောင်ခတ်ထားသောနေရာတွင် ဖော်ပြထားသည်)၊ ကလေးစစ်သား (အဆိုပါ ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်အများအပြားရှိသည့်အနက် ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် (၁၂၆၁)သည် ကလေးစစ်သားနှင့် ပတ်သက်ပြီး၊ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် (၁၆၁၂)သည် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရမည့်နည်းလမ်းဖြစ်သည်) နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတစ်ခုအတွင်း ဖမ်းဆီးခြင်းခံရသော အရပ်သားများ (အဆိုပါ ခေါင်းစဉ် အောက်ရှိ ဆုံးဖြတ်ချက်အများအပြားရှိသည့်အနက် ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် (၁၂၆၅)သည် အရပ်သား များကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် (၁၂၇၄) သည် ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းများမှ တစ်ဆင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှုကို တားဆီးရန်ဖြစ်သည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၃၂၅ နှင့် License to Rape အစီရင်ခံစာ

သက္ကရာဇ် ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၃၂၅ ကို ကန့်ကွက်သူမရှိ ချမှတ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းအားလုံးသည် ၁၉၄၉ ခု ဂျီနီဗာကွန်ဗန်းရှင်းအရ လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိသောဥပဒေများ အထူးသဖြင့် အရပ်သားအမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များကို အကာအကွယ်ပေးသည့် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာရန် တိုက်တွန်းထားသည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၃၂၅ က ဖြေရှင်းထားသည့် အဓိကပြဿနာ (၄)ရပ်မှာ - (၁) ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်များ ပိုမိုပါဝင်ခွင့်ရရှိရေး၊ (၂) အမျိုးသမီးများအတွက် တိကျသောကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု လိုအပ်ချက်များကို အာရုံစိုက်အလေးထားခြင်း၊ (၃) ပဋိပက္ခလွန်ကာလ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုတွင် ကျား/မရေးရာ ရှုမြင်မှုများထည့်သွင်းရန် အရေးကြီးမှုနှင့် (၄) ကျား/မရေးရာ ထိခိုက်မခံသောကိစ္စရပ်များကို သင်တန်းပေးရန် အရေးကြီးမှုတို့ ပါဝင်သည်။

ပဋိပက္ခအတွင်း အမျိုးသမီးများ အကြမ်းဖက်ခြင်းခံနေရခြင်းများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲ အခြေအနေနှင့် ပဋိပက္ခအလွန် ဖွံ့ဖြိုးရေးကာလများတွင် အမျိုးသမီးများ ခွဲခြားဆက်ဆံခံနေရသည်ကို ကြည့်ပါ။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၃၂၅ မှာ မအောင်မြင်သေးဟု အပေါ်ယံအားဖြင့် ယူဆစရာဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယခုအခါ UNSC ၏ ဆွေးနွေးမှုအစီအစဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ လုံခြုံရေးသည် အဓိကခေါင်းစဉ်ဖြစ်လာသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်သောအခြေအနေများတွင် အမျိုးသမီးများ အကာအကွယ်ရရှိလာစေရန် လုပ်ဆောင်ရမည့်အရာ အများအပြားရှိနေပါသေးသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၃၂၅ နှင့် စစ်ပွဲအတွင်းအဓမ္မပြုကျင့်မှုကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်းကဲ့သို့ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းသည့်နောက်ဆက်တွဲဆုံးဖြတ်ချက်များ (ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၈၂၀) က အဆိုပါနယ်ပယ်တွင် တိုးတက်မှုများရှိနေသည်ကို ပြသနေသည်။

ဥပမာ။ ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာကွန်ဗန်းရှင်းများကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း၊ ရှမ်းလူ့အခွင့်ရေး ဖောင်ဒေးရှင်းနှင့် ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးလှုပ်ရှားမှုကွန်ယက်တို့၏ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော License to Rape အစီရင်ခံစာက မြန်မာအစိုးရသည် ၎င်း၏တပ်များအတွင်း၌ ထိုဥပဒေများ အသက်ဝင်နေအောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း မရှိဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ မှ ၂၀၀၁ ခုနှစ်အတွင်းကာလတွင် မြန်မာစစ်တပ်က တမင်တကာ စနစ်ကျနစွာစစ်တပ်က အမျိုးသမီးများကို အဓမ္မပြုကျင့်မှုများ ကျယ်ပြန့်စွာရှိနေခြင်းကို ထိုအစီရင်ခံစာတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများကို ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း ထိုရာဇဝတ်မှုများကြောင့် အပြစ်ပေးခံရခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ဆုံးဖြတ်ချက် ၁၃၂၅ နှင့် ၁၈၂၀ တို့တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မြန်မာစစ်တပ်က အမျိုးသမီးများကို ကာကွယ်ပေးခြင်းမရှိခဲ့ကြောင်းကို ဤအစီရင်ခံစာတွင် ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားသည်။

ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ အဓိကကိုယ်စားပြုအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအားလုံး (၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ ၁၉၃ နိုင်ငံ) တွေ့ဆုံနိုင်သော နေရာတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် နှစ်စဉ် စက်တင်ဘာလတွင် ၃ လ မှ ၄ လအထိ စုဝေးတွေ့ဆုံပြီး ကုလသမဂ္ဂနှင့်ပတ်သက်သည့်ကိစ္စရပ်များ အားလုံးကိုဆွေးနွေးကြသည်။ ဆွေးနွေးကြသော ခေါင်းစဉ် များမှာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးမှအစ စီးပွားရေးနှင့် ပညာရေးတို့အထိဖြစ်ပြီး အခြားသော ကုလသမဂ္ဂလှုပ်ရှားမှုများလည်း ပါဝင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံသည် လူ့အခွင့်အရေး ကိစ္စရပ်များကို နည်းလမ်းများစွာဖြင့် သြဇာလွှမ်းမိုးနိုင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံသည် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်နိုင်သည်။ သို့သော် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေး ကောင်စီကဲ့သို့ တရားဥပဒေအရလိုက်နာရမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာ မရှိသောကြောင့် ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များကို အကြံပြုချက်များအဖြစ်သာ ပို၍ သဘောထားကြသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ကုလသမဂ္ဂက လူ့အခွင့်အရေးများကို မည်ကဲ့သို့ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်မည်၊ မည်ကဲ့သို့ကာကွယ်မည် စသည်ဖြင့် အဆိုပြုနိုင်ပြီး၊ ဆွေးနွေးသောအကြောင်းအရာ များမှာ စိန်တူးဖော်ရရှိမှုကိုအကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပွားရသော စစ်ပွဲများ၊ ကြေးစားစစ်သားများမှသည် သေဒဏ်အပြစ်ပေးမှုကို ပယ်ဖျက်ခြင်းတို့အထိ အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်သည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အားလုံးက တညီတညွတ်တည်း ထောက်ခံမှုဖြင့် အတည်ပြုခြင်းက ပို၍ များသော်လည်း၊ အချို့သော ထိလွယ်ရှလွယ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုမူ မဲခွဲဆုံးဖြတ်ပြီး တတ်ရောက်သူများ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံက အတည်ပြုရန်လိုအပ်သည်။ UNGA သည် လူ့အခွင့်အရေး လွန်စွာချိုးဖောက်သော မှတ်တမ်းရှိသည့် နိုင်ငံများကို ဝေဖန်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်းဖြင့် အရှက်ရအောင်ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ထိုနည်း တူစွာပင် UNSC သို့မဟုတ် အခြားသော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများကို လူ့အခွင့်အရေး လွန်စွာ ချိုးဖောက်သော မှတ်တမ်းရှိသည့် နိုင်ငံများ၏ လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် သုတေသနများ သို့မဟုတ် အခြားလုပ်ဆောင်ချက်များပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂညီလာခံ သည် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို အတည်ပြုရန်နေရာလည်းဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ လက်မှတ် ရေးထိုးရာ နေရာလည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် UNGA သည် UNSC ကဲ့သို့ အာဏာမရှိသော်လည်း၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများအပေါ် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် သြဇာလွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်း၊ လမ်းညွှန် နိုင်စွမ်း ရှိသည်။

နိုင်ငံတကာတရားရုံး

နိုင်ငံတကာတရားရုံး (ICJ) ကို တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကမ္ဘာ့တရားရုံးဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ICJ သည် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် တာဝန်ရှိပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို မည်ကဲ့သို့ နားလည်ရမည်၊ မည်ကဲ့သို့စီရင်ဆုံးဖြတ်ရမည်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးရာတွင် အဓိကကျ သည်။ ထိုလုပ်ငန်းများကို နည်းလမ်းနှစ်သွယ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ နံပါတ်တစ်၊ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု (ဥပမာ - ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ အထွေထွေညီလာခံ) က မေးမြန်း လာသော မေးခွန်းတစ်ခုကို ပြန်လည်ဖြေကြားသည့်အနေဖြင့် အကြံပြုထင်မြင်ချက်များကို ထုတ်ပြန် နိုင်သည်။ နံပါတ်နှစ်၊ နိုင်ငံများအကြား အငြင်းပွားမှုတစ်ခုကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည်။ နှစ်ပေါင်း ၉၀ ကျော် ရှည်ကြာသောသမိုင်းကြောင်းရှိသည့် နိုင်ငံတကာ တရားရုံး (မူလက နိုင်ငံပေါင်းချုပ်

အဖွဲ့ချုပ်ကြီး၏ အမြဲတမ်း နိုင်ငံတကာတရားရုံးဖြစ်သည်။) သည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့လှသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကတည်းက အဆိုပါတရားရုံးသည် အမှုပေါင်း ၁၆၀ ခန့်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့ပြီး ထိုအမှုများထဲမှ သုံးပုံတစ်ပုံခန့် (ထိုပမာဏမှာ မည်သို့ရေတွက်သည် ဟူသောပုံစံပေါ်တွင် မူတည်သည်။)သည် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများကို စစ်ဆေးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း UNSC နည်းတူပင်၊ ICJ သည် လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ်တွင် မကြာသေးခင်က ပိုမိုတက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်လာပါသည်။ သို့သော်လည်း ICJ သည် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများနှင့် များစွာမပတ်သက်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ICJ ၏ ရှာဖွေတွေ့ရှိချက် တော်တော်များများ (ဥပမာ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို လက်မှတ်ထိုးထားသော်လည်း စာချုပ်၏ အချို့အစိတ်အပိုင်းများကို ဥပဒေအဖြစ် အသက်သွင်းခြင်းမရှိဘဲ ချန်လှပ်ထားနိုင်မှုမှာ တရားဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းရှိ မရှိ ဟူသောအချက်များ)က လူ့အခွင့်အရေးကို မည်ကဲ့သို့နားလည်မည်၊ မည်ကဲ့သို့ကာကွယ်မည် စသည့် အချက်များအပေါ်တွင် တိုက်ရိုက်အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းအုပ်ချုပ်ခွင့်အပေါ် ၎င်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်များက လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် နားလည်မှုကို ICJ က ပံ့ပိုးဖြည့်ဆည်းပေးသည်။ ၁၉၉၅ တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခဲ့သော ဖြစ်ရပ် တစ်ခုတွင် အရှေ့တီမောနယ်မြေအတွင်း သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ကွက်များကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဩစတြေးလျက အင်ဒိုနီးရှားနှင့် သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုမှုကို ကန့်ကွက်သည့်ဖြစ်ရပ် တစ်ခု ပေါ်တူဂီ (အရှေ့တီမောကို ကိုလိုနီပြုအုပ်ချုပ်သူ)က ICJ သို့ ယူဆောင်လာခဲ့ဖူးသည်။ ဓာတ်ငွေ့သိုက်မှရရှိသော အကျိုးအမြတ်များကို ဩစတြေးလျမှ မရသင့်ဘဲ အရှေ့တီမော(နှင့် ပေါ်တူဂီ) ပြည်သူများ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု အရေးဆိုခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သော အခြားဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ ပါလစ္စတိုင်းနယ်မြေ ပတ်ပတ်လည်တွင် အစွဲအမူးတို့က တံတိုင်းကာရံခြင်းမှာ တရားဝင်မဝင် ဆိုသောကိစ္စဖြစ်သည်။ အဆိုပါ တံတိုင်းကာထားခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့် အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအများအပြားကို ချိုးဖောက်သည်ဟု တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ယူဂိုဆလားဗီးယားလူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု၊ ကွန်ဂိုစစ်ရာဇဝတ်မှု၊ နယူးကလီးယားလက်နက်များ၏ တရားဝင်မှု စသည့် အလွန်အရေးကြီးသော ကိစ္စများလည်း ရှိခဲ့သည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် လည်းနယ်မြေတောင်းဆိုမှု ပြဿနာများ ဖြေရှင်းရာတွင် ICJ က တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှု များရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထိုင်းနှင့် ကမ္ဘောဒီးယားနယ်စပ်ရှိ ဘုရားကျောင်းမြေ ပိုင်ဆိုင်မှုကိစ္စ (ထိုင်းက ပရားဗီးဟန်းခေါ်ပြီး ကမ္ဘောဒီးယားက ပရာချီဗီဟာဟု ခေါ်သည်)၊ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားအကြားနှင့် မလေးရှားနှင့်စင်ကာပူအကြားကျွန်းများ၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကိစ္စ အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ကြသည်။

ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံး

ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂကို စီမံခန့်ခွဲရသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂလုပ်ငန်းများကို ချောမွေ့စွာ လည်ပတ်နိုင်ရန် အကူအညီပေးရာ တွင် အောက်ခြေတာဝန်များဖြစ်သော အခန်းများကို သန့်ရှင်းရေးလုပ်ဆောင်ပေးခြင်းမှသည် စိန်ခေါ်မှုပိုမိုကြီးမားသော လုပ်ငန်းတာဝန်များဖြစ်သည့် ငြိမ်းချမ်းမှုထိန်းသိမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များကို အတူတကွထားရှိခြင်းအလုပ်များအထိ ပါဝင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးကို

ကုလသမဂ္ဂကို ဦးဆောင်ရန် ရွေးချယ်ခန့်အပ်ထားသော အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် (UNSG) မှ စီမံခန့်ခွဲပါသည်။ ယခုလက်ရှိ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်မှာ တောင်ကိုရီးယား နိုင်ငံသား ဘန်ကီမွန်းဖြစ်ပါသည်။ ယခင် UNSG ဟောင်းတစ်ယောက်မှာ အရှေ့တောင်အာရှမှ ဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဦးသန့်သည် အတွင်းရေးမှူးချုပ်တာဝန်ကို ၁၉၆၁ မှ ၁၉၇၁ ထိ တာဝန်ယူခဲ့သူဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များတွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ချုပ်၏တာဝန်မှာ အမျိုးမျိုးအပြားပြား ရှိနိုင်ပါသည်။ အချို့သော အတွင်းရေးမှူးချုပ်များက သိသာ ထင်ရှားသော အကျိုးရလဒ်များ ချန်ရစ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ - ကိုဖီအာနန်သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ကျယ်ပြန့်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ ၎င်း၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် လူ့အခွင့်အရေးအခန်းကဏ္ဍတွင် အပြုသဘောဆောင်သော အကျိုးကျေးဇူးများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲရာတွင် ကိုဖီအာနန်မှာ အရေးကြီးသော အားတစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည် (နောက်အခန်းတွင် အသေးစိတ်ကြည့်ပါ)။ ကိုဖီအာနန်သည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံရေး စသည့် ကဏ္ဍများအစရှိသည်ဖြင့် အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေကြသော ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် လူ့အခွင့်အရေး ကိုပါ အဓိကထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်ကြစေရေးအတွက် အားကောင်းသော စည်းရုံးလှုံ့ဆော်သူ တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခင် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်များကမူ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများ နှင့်ပတ်သက်၍ ကိုဖီအာနန်လောက် တက်ကြွကာ ကမကထပြု ဦးဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

လူ့အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်တွင်ရှိသော အာဏာတစ်ခုမှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစိုးရိမ်မှုများကို အတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံ အစီရင်ခံရန် အထူး ကိုယ်စားလှယ်များကို ခန့်အပ်တာဝန်ပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအထူးကိုယ်စားလှယ်များသည် အကြောင်းအရာအလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ ပထဝီအနေအထားအရသော်လည်းကောင်း၊ လူ့အခွင့် အရေးကိစ္စရပ်များကို ၎င်းတို့ရရှိထားသည့် အခွင့်အာဏာအပေါ်မူတည်၍ ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရ သည်။ ယင်းအထူးကိုယ်စားလှယ်တို့သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ်ကိုယ်စား လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးဖော်ထုတ်ရသည်။ ထို့အတူပင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများကို ဖြစ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အစီရင်ခံစာများတင်ပြရန် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးထားသော အထူးကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ရှိသည်။

စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးကောင်စီ

ECOSOC နှင့်သက်ဆိုင်သော အဓိကနယ်ပယ်မှာ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖြစ်သော်လည်း အဆိုပါကောင်စီသည် လူ့အခွင့်အရေးကို စီမံခန့်ခွဲမည့် အဖွဲ့အစည်းများကို တည်ထောင်ပေးနိုင်သည်။ အရေးကြီးဆုံးသော အဖွဲ့အစည်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဖြစ်သည်။ ထိုကော်မရှင်နှင့်အတူ လူ့အခွင့်အရေးများကိုလုပ်ဆောင်ရန် အမျိုးသမီးရေးရာကော်မရှင်နှင့် ဌာန တိုင်းရင်းသားများရေးရာ အမြဲတမ်းဖိုရမ်တို့လည်းပါသည်။ လာမည့်အခန်းတွင် လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် (၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီဖြင့် အစားထိုးခဲ့သည်) အကြောင်းကို ဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်သည်။

အခြားအဖွဲ့အစည်းများ

ကုလသမဂ္ဂတွင် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များကို လုပ်ဆောင်သော အစီအစဉ်များနှင့် ရန်ပုံငွေအများအပြားရှိသည်။ စာရင်းမှာ အလွန်များပြားလွန်း၍ မဖော်ပြတော့ပါ။ သို့သော် ပို၍ အရေးကြီးသော အဖွဲ့အစည်းအချို့မှာ -

- ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNICEF)။ ။ ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများရန်ပုံငွေအဖွဲ့သည် ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သော ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီတစ်ခုဖြစ်ပြီး နယူးယောက်မြို့တွင် အခြေစိုက်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ကလေးသူငယ်များကို ကူညီရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး၊ အဖွဲ့၏လုပ်ငန်းများမှာ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး စသည်ဖြင့် လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးဆောင်ရွက်သည်။
- ကုလသမဂ္ဂ အမျိုးသမီးအဖွဲ့ (UN-Women)။ ။ ကုလသမဂ္ဂ အမျိုးသမီးအဖွဲ့ (ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေးနှင့် အမျိုးသမီးများစွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်သော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်း)သည် အမျိုးသမီးများအတွက် ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေ (UNIFEM) နှင့် အမျိုးသမီးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဌာန (DAW) ကဲ့သို့ ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များမှ ပေါ်ထွက်လာသော အဖွဲ့အစည်းအသစ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအဖွဲ့သည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ခေါင်းဆောင်မှုနှင့်စီးပွားရေး စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းကဲ့သို့ လှုပ်ရှားမှုများမှတစ်ဆင့် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးကို အထူးပြုဆောင်ရွက်သည်။
- ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး (UNHCR)။ ။ ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးကို ကမ္ဘာတဝန်းရှိ ဒုက္ခသည်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံကြီးမှ ၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အခန်း (၁၁)တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း UNHCR တွင် ဒုက္ခသည်အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်သည့် လှုပ်ရှားမှု အများအပြား ရှိသည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

ကုလသမဂ္ဂ၏စဉ်ဆက်မပြတ်လှုပ်ရှားမှုများကိုသုံးသပ်ခြင်း

ဤအခန်းတွင် ရှင်းလင်းဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်းပင် ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဖွဲ့စည်းပုံယန္တရားများသည် အမြဲတမ်းလိုလို အသစ်ပေါ်ထွက်လာမှုများ၊ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ပြည့်နှက်နေသည်ကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းရှိ သတင်းအချက်အလက်များသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နှစ်လယ်ပိုင်းအထိ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ဖြစ်စဉ်များအကြောင်းကို လေ့လာထားပါသည်။ သို့သော် ထိုကာလများအတွင်းမှာပင် ကလေးသူငယ်များနှင့်ပတ်သက်သော ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် တိုင်ကြားမှုများအတွက် နည်းလမ်းအသစ်များပေါ်ထွက်လာခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ရွေးကောက်ပွဲများ၊ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများစာချုပ် အဖွဲ့အစည်း၏ ပထမဦးဆုံးကြားနာ စစ်ဆေးမှု

ဘာသာရေး၊ အစဉ်အလာယဉ်ကျေးမှု၊ လိင်မှုရေးရာပြဿနာများနှင့် စီးပွားဖြစ် ပြည့်တန်ဆာ လုပ်ငန်းများစသည့် ခေါင်းစဉ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှ ဆွေးနွေးငြင်းခုံနေကြသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းလုပ်ငန်းသည် မကြာသေးခင်ကာလမှစ၍ နိုင်ငံတကာ အတိုင်းအတာအားဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်စရာများ ရှိနေပါသေးသည်။ ဤအခန်းတွင် ယခုအချိန်ထိ ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပြီးသား ကိစ္စရပ်အချို့ကို အထူးပြု ဖော်ပြ သွားမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း သတင်းအချက်အလက်များသည် အလျင်အမြန် ပြောင်းလဲ နေသည်ကို စာဖတ်သူကျောင်းသားများ သတိပြုရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကုလသမဂ္ဂ၏ လှုပ်ရှားမှု များကို အမိလိုက်နိုင်ရန်မှာ ကုလသမဂ္ဂတွင် ဖြစ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်သော အစီရင်ခံစာတင်သွင်း ကြသည့် အဖွဲ့အစည်းများကို မျက်ခြည်မပြတ် လေ့လာရန် လိုအပ်ပြီး၊ ကုလသမဂ္ဂ သတင်းမီဒီယာ၊ ISHR ကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သော အန်ဂျီအိုများ သို့မဟုတ် OHCHR အင်တာနက် စာမျက်နှာကို ပုံမှန်စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် သိရှိနိုင်ပါသည်။

၅.၂ ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ

ကုလသမဂ္ဂလက်အောက်ခံ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကို အများအားဖြင့် အမျိုးအစား ၂ ခု ခွဲနိုင်သည်။ (၁) ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ (ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာချုပ်အရ တည်ထောင်ထားသည့်အဖွဲ့များ)၊ (၂) သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ (လူ့အခွင့်အရေး စာချုပ်များနှင့်ဆက်နွှယ်သောအဖွဲ့များ)တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းအမျိုးအစားနှစ်ခုစလုံးတွင် မတူညီသောအဖွဲ့စည်းမှုများနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များရှိသောကြောင့် ခွဲခြားခြားသိရှိရန်လိုအပ်သည်။ အရေးကြီးဆုံးသော ခြားနားချက်မှာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပဋိညာဉ်စာချုပ်အရ ရရှိထားခြင်းဖြစ်သည်။ (ပဋိညာဉ်စာချုပ်ကို အခန်း ၃ တွင် အကျဉ်းပြ ထားသည်။) ထို့ကြောင့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်ကို လိုက်နာရသော ကုလသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အားလုံး နှင့် သက်ဆိုင်မှုရှိသည်။ သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံများနှင့်သာသက်ဆိုင်သည်။ စာချုပ်တစ်ခုစီတွင် ကိုယ်ပိုင် အဖွဲ့အစည်းရှိကြပြီး လုပ်ငန်းများကို သီးခြားလုပ်ဆောင်သည်။ ဤအခန်းတွင် သဘောတူစာချုပ် ဆိုင်ရာအဖွဲ့များကို မလေ့လာမီ အဓိကကျသော ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့များကို ပထမဦးဆုံး လေ့လာမည်ဖြစ်သည်။

ဇယား ၅.၂ ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများအကြား အဓိက ခြားနားချက်များ

	ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ	သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ
စတင်တည်ထောင်သူ	ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာချုပ်	လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်
နယ်ပယ်	ပဋိညာဉ်စာချုပ်ပါလူ့အခွင့်အရေး	လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော လူ့အခွင့်အရေးများ
လိုက်နာရမည့်နိုင်ငံများ	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ	စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုး ထားသော နိုင်ငံများ
အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို စစ်ဆေးသည့် နည်းလမ်းများ	အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ - အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများ၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပုံမှန် ပြန်လည်သုံး သပ်ခြင်း၊ တိုင်ကြားစာ တင်သွင်းခြင်း	နိုင်ငံများ၏ အစီရင်ခံစာများ လူ့ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းစီ၏ တိုင်ကြားစာများ ကွင်း ဆင်းလေ့လာမှုများ
ပါဝင်သူများ	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ	နိုင်ငံများမှအဆိုပြုထားသော ပညာရှင်များ

၅.၂.၁ ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ - လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ

အထက်တွင် အသေးစိတ်ရှင်းပြခဲ့သော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းယန္တရားများမှာ တစ်နည်း အားဖြင့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုအဖွဲ့အစည်းများတွင် ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ငန်းရပ်များအမျိုးမျိုးရှိကြပြီး လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စတစ်ခုတည်းနှင့်သာ သက်ဆိုင်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများ သက်သက်ကိုသာ ကိုင်တွယ်သော ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့မှာ လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီ (HRC) ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီအဖြစ် မူလက တည် ထောင်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ကောင်စီဖြစ်လာခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီတွင် နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များကို တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လှုပ်ရှားမှုအချို့ကို ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံများက တစ်နှစ်လျှင် ၃ ကြိမ် အနည်းဆုံးတွေ့ဆုံကြသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် လူ့အခွင့် အရေးကာကွယ်ပေးသည့်ကိစ္စရပ်များ (အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်)၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ် သက်၍ အရေးတကြီးကိစ္စများ (သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်ခံရမှု) နှင့် HRC မှ ခန့်အပ်ထားသော ကျွမ်းကျင်သူများက တင်သွင်းသော အစီရင်ခံစာများကို ကြားနာခြင်းအပါအဝင် ကိစ္စရပ်များစွာကို ဆွေးနွေးကြသည်။

HRC သည် နိုင်ငံရေးသက်သက် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ မိမိနိုင်ငံကို ကိုယ်စားပြု သော အဖွဲ့ဝင် (၄၇)ဦးသည် ၎င်းတို့၏အမြင်ထက် နိုင်ငံ၏ရပ်တည်ချက်ကိုသာ ပြောဆိုဆွေးနွေး ကြရသည်။ ထိုအချက်က HRC ကို ကျွမ်းကျင်သူအဖွဲ့တွင်ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်မည်

ဆိုပါက သဘာဝမတူညီသည်ကိုတွေ့ရမည်။ ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးချင်းသည် ၎င်းတို့၏ ပညာရပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုအပေါ် အခြေပြုပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးသည်။ ထိုသူတို့သည် အစိုးရကို ကိုယ်စားပြုကြပါ။ HRC သည် နိုင်ငံရေးဆန်သောကြောင့် အကျိုးကျေးဇူးရှိသလို အကန့်အသတ် များလည်း ရှိသည်။ အစိုးရများသည် ၎င်းတို့လက်မှတ်ထိုးထားသော လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိသူများဖြစ်ကြရာ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများတွင် ၎င်းတို့၏ အမြင်ကို ဆွေးနွေးတင်ပြရန်လိုအပ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ပြည်သူများ၏အခွင့်အရေးတို့အတွက် တာဝန် ယူထားရသော စံပြအဖွဲ့အစည်းလည်းဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့ကြီးအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်လာ စေရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည့်နိုင်ငံများနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများကို လိုက်နာလာစေရန် မည်ကဲ့သို့လုပ်ဆောင်မည်ကို အစိုးရများ စုဝေးတွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးရန်တို့ကို အကောင်းဆုံးဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အချို့အစိုးရများသည် လူ့အခွင့် အရေးပြဿနာများကို ရှောင်ရှားရာတွင် ကျွမ်းကျင်မှုရှိပြီး ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် ထားရှိ သော သဘောထားများကို နိုင်ငံရေးက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လွှမ်းမိုးနေသည်။ ဥပမာ - လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုမှတ်တမ်းများရှိခဲ့သူ အစိုးရများအချင်းချင်း ဝေဖန်ခြင်းမပြုလုပ်ကြပါ။ တစ်ဖက်ကို ဝေဖန်ထားမိလျှင် မိမိအလှည့်ရောက်သည့်အခါတွင်လည်း အဝေဖန်ခံရမည်ကို သိထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် နိုင်ငံတစ်ခု၏နိုင်ငံရေးသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ပါလက်စတိုင်းအရေးကိစ္စ သို့မဟုတ် လိင်တူဆက်ဆံသူများကိစ္စကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးအရ ထိလွယ်ရှလွယ်သော အရေးကိစ္စများတွင်ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို အစားထိုးခဲ့သောကောင်စီတွင် ထိုသို့သောပြဿနာ အမြောက်အများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ကော်မရှင်သည် အလွန်အကျွံ နိုင်ငံရေးဆန်ခဲ့ပြီး အလုပ်မဖြစ်ခဲ့ပါဟု ယခင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဖြစ်ခဲ့သော ကိုဖီအာနန်က ပြောကြားခဲ့သည်။ ကော်မရှင်၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် လစ်ဗျားနိုင်ငံက ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်ကာလတွင် ဇင်ဘာဘွေ၊ ချေချင်းညာနှင့် ဆူဒန် နိုင်ငံတို့၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ရပ်များတွင် ထိုကော်မရှင်က တုံ့ပြန်မှုမရှိခဲ့ခြင်းက သက်သေပင်ဖြစ်သည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များအားလုံးသည် အလွန် ရုန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော၊ အစီအစဉ်တကျဖြစ်ပွားခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကော်မရှင်အနေဖြင့် လေးလေးနက်နက် ပြန်လည်ဖြေရှင်းခဲ့ခြင်း လုံးဝမရှိခဲ့ပါ။ ကိုဖီအာနန် အပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂမှကြီးတန်း ကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်များက ထိုကော်မရှင်ကို မတူညီသော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ပါဝင်သော အဖွဲ့အသစ်ဖြင့် အစားထိုးရန် အကြံ ပေးခဲ့ကြသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုက်သော ကောင်စီသည် ကော်မရှင်ကဲ့သို့ ပျက်ကွက်မှုများကို ရှောင်ရှားရန် အောက်ပါအပြောင်းအလဲများကို စတင်ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။

၁။ မဲပေးခြင်း။ ။ကောင်စီ၏အဖွဲ့ဝင်များကို အထွေထွေညီလာခံမှ လျှို့ဝှက်မဲဖြင့် မဲပေးရွေးချယ် ရမည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော မှတ်တမ်းများရှိသော နိုင်ငံတစ်ခုကို ထိုနိုင်ငံနှင့် ဒေသတစ်ခုတည်းတွင်ရှိသော အခြားနိုင်ငံတစ်ခု အိမ်နီးချင်းမိတ်ဆွေနိုင်ငံဖြစ်နေသည်ကို အကြောင်းပြု၍ မဲပေးခြင်းမရှိရလေအောင် လျှို့ဝှက်မဲပေးသည့်စနစ်မှာ တကယ်ပင် လိုအပ် သည်။ လျှို့ဝှက်မဲပေးသောစနစ်ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော မှတ်တမ်းရှိသည့် နိုင်ငံများ (ဥပမာ - ဆူဒန်၊ ဆီးရီးယား၊ အီရန်၊ ဘဲလာရပ်(စ်)၊ သီရိလင်္ကာနှင့် အဇာဘိုင်ဂျန်) ကို ၎င်းတို့၏ဒေသအတွင်းမှ ထောက်ခံမှု အလုံအလောက်မပေးဘဲနေနိုင်ကြသဖြင့် ရွေး ကောက်ခံအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာခြင်းမှ တားဆီးနိုင်ခဲ့သည်။

၂။ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းများကိုစစ်ဆေးခြင်း။ ။ကောင်စီသည်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပုံမှန်ပြန်လည် သုံးသပ်သည့်အစီအစဉ် (Universal Periodic Review) ဟုခေါ်သော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းကိုစတင်ခဲ့သည်။ (အောက် တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။)။ ယခင်က အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လူ့အခွင့်အရေး မှတ်တမ်းများအပေါ် ဝေဖန်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်သည်။ ယခုအခါတွင် ထိုသို့ရှောင်ရှားရန် မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။

၃။ အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက်။ ။ကောင်စီအသစ်အတွက် အဆိုပြုခဲ့သော ယခင်ကော်မရှင်နှင့် ကွဲပြားသည့် ပုံစံများနှင့်မဟာဗျူဟာများ ရှိခဲ့သည်။ အချို့က ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အားလုံးပါဝင်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကောင်စီတစ်ခုကို လိုချင်ကြသည်။ အခြားသူများက အဖွဲ့ဝင်အနည်းဆုံး (၁၅)ဦးသာပါဝင်မည့် ပို၍သေးငယ်သော (အချို့ကပိုပြီး အရည်အသွေး ရှိသည့်အဖွဲ့ဟုဆို)အဖွဲ့ကို လိုချင်ကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အဖွဲ့၏ အရွယ်အစားကို (၅၃) ဦးမှ (၄၇) ဦးအထိ လျော့ချခဲ့သည်။ အမှန်စင်စစ် ထိုသို့ အနည်းငယ်လျော့ချမှုကြောင့် မည်သို့မျှ ခြားနားမသွားခဲ့ပါ။

၄။ ကောင်စီ၏အဆင့်အတန်း။ ။လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ပိုအဆင့်မြင့်သောနေရာတွင် ရှိသင့်သည်ဟု ဆွေးနွေးမှုများရှိခဲ့သည်။ ECOSOC ၏ ယန္တရား အောက်တွင် ရှိသင့်သည်ထက်စာလျှင် ယခုကဲ့သို့ကောင်စီက အထွေထွေညီလာခံသို့ တိုက်ရိုက် အစီရင်ခံခြင်းဖြင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်များကို ပို၍တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှု ရှိလာစေသည်။ UNGA သည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်များအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုပြီး၊ ECOSOC တွင် အဖွဲ့ဝင် ၅၄ ဦး ဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်း

HRC ကို (၄၇) နိုင်ငံဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး အဖွဲ့ဝင်သက်တမ်းမှာ ၃ နှစ် ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့၏သုံးပုံ တစ်ပုံ (၁၆ နိုင်ငံ)ကို နှစ်စဉ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်။ ဒေသတစ်ခုစီကို အဖွဲ့ဝင်နေရာ အရေ အတွက်ကို အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ပေးထားသည်။

- အာဖရိက - ၁၃
- လက်တင်အမေရိက - ၉
- အနောက်ဥရောပ - ၈
- အရှေ့ဥရောပ - ၇

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံ တော်တော်များများသည် HRC တွင် အလှည့်ကျပါဝင်သည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

ကုလသမဂ္ဂ၏ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ

ကုလသမဂ္ဂရှိ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများသည် ဒေသခွဲတမ်းများအပေါ်မူတည်၍ နိုင်ငံများကို မကြာခဏ တာဝန်ပေးသည်။ ၎င်းရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကမ္ဘာကြီးကို အရွယ်အစားမတူညီသော ပထဝီ အနေအထားအရ ဒေသ(၅)ခု ခွဲခြားထားသည်။ ဥပမာ - အာဖရိက (၅၄ နိုင်ငံ)၊ အာရှပစိဖိတ် (၅၃ နိုင်ငံ)၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် ကရစ်ဘီယန် (၃၃ နိုင်ငံ)၊ အနောက်ဥရောပ (၂၈ နိုင်ငံ) နှင့် အရှေ့ဥရောပ (၂၃ နိုင်ငံ) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အနောက်ဥရောပတွင် ဩစတြေးလျား၊ ကနေဒါ၊ အမေရိကန်နှင့် နယူးဇီလန်တို့ ပါဝင်သည်။

ဒေသအလိုက်အစုအဖွဲ့များ၏ နိုင်ငံရေးအရပေါင်းစည်းမှုသည် မတူကြပါ။ အာဖရိကနိုင်ငံများသည် မဲပေးရာတွင် တစ်ပုံတည်းမဲပေးကြပြီး၊ အင်အားကြီးသောဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် အာရှသည်ပေါင်းစည်းမှု ပို၍အားနည်းသည်။ ၎င်းတို့အဖွဲ့၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ရှိသော ပစိဖိတ်ကျွန်းစုများသည် အခြားသောအာရှနိုင်ငံများနှင့် မကြာခဏ သဘောထားကွဲလွဲ ကြသည်။ တောင်၊ အလယ်နှင့် အရှေ့အာရှဒေသများသည် ကိစ္စရပ်များအပေါ် မတူညီသော ရပ်တည်ချက်များ မကြာခဏ ရွေးချယ်ရပ်တည်ကြသည်။ အခြားသော မဲပေးသည့်ဒေသများ (ဥပမာ - အစ္စလာမ်မစ်နိုင်ငံများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့)သည် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများထက် ပို၍ပေါင်းစည်းကြသည်။

၅.၂.၂ လူ့အခွင့်အရေး ပြန့်ပွားတိုးတက်စေရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏လုပ်ငန်းများ

လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသည် လူ့အခွင့်အရေးပြန့်ပွားတိုးတက်စေရေးနှင့် ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့်နည်းလမ်း အများ အပြားရှိသည်။ ဥပမာ - ‘အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်း’ သို့မဟုတ် ပြည်သူများထံမှ အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်သော ပြဿနာများအား အစီရင်ခံတင်ပြနိုင်သောနည်းများကို အဆင်ပြေသလိုအသုံးပြုကာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို စောင့်ကြည့်လေ့လာကြသည်။ အခြားသုံးစွဲသော နည်းလမ်းများတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို စနစ်တကျချိုးဖောက်ကြသော နိုင်ငံများကို တိုင်ကြားကန့်ကွက်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းများကို အောက်တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်

လုပ်ငန်းနယ်ပယ်သတ်မှတ်ချက်အရသော်လည်းကောင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအရ သော် လည်းကောင်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ် (UPR) သည် လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်းတွင် အကြီးဆုံးသော အစီအမံတစ်ခုဖြစ်သည်။ (နိုင်ငံ အားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို ပြန်လည်စစ်ဆေးသည်) UPR သည် မဖြစ်မနေ လုပ်

ဆောင်ရွက်လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပြီး၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခုချင်း၏ လူ့အခွင့်အရေးအစီရင်ခံစာကို ၄ နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် စစ်ဆေးမှုလုပ်သည်။ ဤပြန်လည်သုံးသပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသော လူ့အခွင့်အရေးများ၊ နိုင်ငံများမှ သဘောတူညီထားသော လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များ၊ နိုင်ငံအသီးသီးက ဆန္ဒအလျောက် ပေးအပ်ထားသော အခြားသောလူ့အခွင့်အရေး ကတိကဝတ်များအားလုံးကို ခြုံငုံထည့်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ UPR ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် စတင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယအကြိမ် စတင် ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယနေ့အချိန်ထိ နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုအနည်းဆုံးတစ်ကြိမ် ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများရှိကြပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစ၍ နိုင်ငံပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ကို နှစ်ကြိမ်ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြန်လည်သုံးသပ်သည့်ကာလအတွင်း နိုင်ငံတစ်ခုသည် ၎င်းနိုင်ငံ၏လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေကို လူသိရှင်ကြား ပွင့်လင်းစွာဆွေးနွေးရပြီး အခြားနိုင်ငံများ၏ဝေဖန်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို တုံ့ပြန်ကြရသည်။ ပြန်လည်သုံးသပ်သော လုပ်ငန်းစဉ်သည် အထောက်အထား (၃)ခုကို တင်သွင်း ခြင်းဖြင့် စတင်သည်။

၁။ ကုလသမဂ္ဂ၏သတင်းအချက်အလက်များ။ ။ စာမျက်နှာ (၁၀) မျက်နှာပါရှိသည့် ကုလသမဂ္ဂ ၏ သတင်းအချက်အလက်များ စုစည်းထားသည့်အစီရင်ခံစာကို OHCHR မှ ပြုစုထားပြီး သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံ၏လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို ကုလသမဂ္ဂ၏ ရှုထောင့်မှ ဖော်ပြထား သည်။ ၎င်းအစီရင်ခံစာတွင် လူ့အခွင့်အရေးအထူးကိုယ်စားလှယ်၊ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် အဖွဲ့များ၊ ကုလသမဂ္ဂကလေးများရုံးပုံငွေအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကုလသမဂ္ဂအမျိုးသမီးအဖွဲ့ကဲ့သို့ UN အဖွဲ့အစည်းများထံမှရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များ ပါဝင်သည်။

၂။ ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများ၏အစီရင်ခံစာ။ ။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ (အချို့အခြေအနေ များတွင် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်များ)၊ NGO များနှင့် အခြားသော အလားတူ အဖွဲ့အစည်းများမှ ပြုစုရေးသားသည့် (၁၀)မျက်နှာပါ အစီရင်ခံစာဖြစ်သည်။ NGO များသည် အစီရင်ခံစာတွင်ပါဝင်မည့် အကြောင်းအရာများအတွက် မကြာခဏတွေ့ဆုံကာ စီစဉ်ကြပြီး (၁၀) မျက်နှာပါသည့် အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်တွင် ထည့်သွင်းသင့်သည့် အဓိကပြဿနာ များကို ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ၎င်းနောက်အစီရင်ခံစာကို OHCHR သို့ပေးပို့ပြီး OHCHR က နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာနှင့် တစ်ပါတည်းတင်သွင်းပေးသည်။ နိုင်ငံငယ်လေးများတွင် အစီရင် ခံစာကို တင်သွင်းရန် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို စုစည်းရန်အခက်အခဲများစွာမရှိလှပါ။ ကြီးမားသော၊ ကွဲပြားမှုအမျိုးမျိုးရှိသောနိုင်ငံများ (ဥပမာ - အိန္ဒိယ) တွင်မူ ထောင်ပေါင်းများစွာ သော NGO များ၏ အမြင်များကိုစုပေါင်း၍ (၁၀)မျက်နှာရှိသော အစီရင်ခံစာတစ်ခုပြုလုပ်ရ သည်မှာ ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

၃။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏အစီရင်ခံစာ။ ။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အစီရင်ခံစာအဖြစ် စာမျက်နှာ(၂၀) ပါဝင်သောအစီရင်ခံစာကို ပြန်လည်သုံးသပ်မှုပြုလုပ်ခံရမည့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရမှ ပြင်ဆင် တင်သွင်းရသည်။

ပြန်လည်သုံးသပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ကို လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီရုံးစိုက်ရာ ဂျနီဗာမြို့တွင် ပြုလုပ်ရသည်။ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခံရသော အစိုးရတစ်ရပ်သည် ဂျနီဗာသို့ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့စေလွှတ်ပြီး နိုင်ငံ၏လူ့အခွင့်အရေးအစီရင်ခံစာကို တင်ပြရသည်။ ၃ နာရီမှ ၄ နာရီကြာသည့် အချိန်အတွင်း ၎င်းနိုင်ငံသည် အစီရင်ခံစာထဲတွင် ဆွေးနွေးထားသည့် အတိုင်း လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများကို တင်ပြအသိပေးသည်။ ထို့နောက် ၃ နာရီကြာသော အပြန်အလှန်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်းအချိန်အတွင်း အခြားနိုင်ငံများမှ မေးမြန်းသောမေးခွန်းများနှင့် အကြံပြုချက်များကို လက်ခံနိုင်သည်။ ထိုစကားရပ်မှာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် နိုင်ငံများကိုအပြစ်ပေးရန်၊ ဝေဖန်ရန်သဘောထက် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများ မည်ကဲ့သို့ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် အပြုသဘောဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများကို နိုင်ငံပေါင်း ၅၀ အထိ မေးခွန်းများမေးခြင်းသည် ထူးခြားသည့်ဖြစ်စဉ်မဟုတ်ပါ။ ဆွေးနွေးပွဲပြီးနောက် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအတွက် အကြံပြုချက်စာတမ်းကို ရေးသားကြသည်။ ထို အကြံပြုချက်များသည် မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့်အရာ မဟုတ်ပါ။ သို့သော် နိုင်ငံရေးဖိအား ပါဝင်နေ သည်။ နိုင်ငံဘက်မှလည်း အကြံပြုချက်များကိုလက်ခံခြင်း၊ ကန့်ကွက်ခြင်း (မှတ်သားထားပါသည်ဟု ခေါ်ဝေါ်လေ့သည်)တို့ကို ရွေးချယ်နိုင်သည်။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်နိုင်သော်လည်း မေးခွန်းမေးခြင်းကို ခွင့်မပြုထားပါ။ သို့သော် ထိုအဖွဲ့များအနေဖြင့် မိမိတို့၏တင်ပြမှုကို စာနာထောက်ထားနိုင်သည့် နိုင်ငံများကိုတွေ့ဆုံကာ မိမိတို့စိတ်ကူးအကြံဉာဏ် များကို နားထောင်လက်ခံပေးရန်နှင့် တောင်းဆိုမှုများကို တင်ပြဆောင်ရွက်ပေးပါရန် တောင်းဆို ခြင်းဖြင့် လှုပ်ရှားနိုင်ကြသည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

UPR ဆောင်ရွက်ချက် - ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြေလတွင် အင်ဒိုနီးရှား၏ ပထမဦးဆုံး အစီရင်ခံစာကိုလေ့လာချက်

အင်ဒိုနီးရှားသည် UPR က ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခဲ့သော နိုင်ငံများထဲတွင် ပထမဦးဆုံး နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်မှာ အရေးကြီးသည့် (၎င်းတို့ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်သော) ICCPR ၏ အောက်တွင် ကာကွယ်ပေးထားသော လူ့အခွင့်အရေးဖြစ်ပြီး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကလည်းထို အခွင့်အရေးများကို တိုးတက်ကောင်း မွန်စေရန်နှင့် ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန် အာမခံချက်ပေးထားသည်။ သို့သော်ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာအပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ အစည်းများ၏ အစီရင်ခံစာထဲတွင် အောက်ပါစိုးရိမ်စရာ အချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။

- မတူညီသော ဘာသာများကြားတွင် ကလေးမွေးစားခြင်းကို ပိတ်ပင်ထားခြင်း။
- အစိုးရ၏ခွင့်ပြုချက်တစ်ခုတည်းဖြင့်သာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ရာနေရာများကိုတည်ဆောက်ရမည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း။
- ဘာသာခြားအမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးများ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် မှတ်ပုံတင်ရာတွင် အခက် အခဲများ ရင်ဆိုင်နေရခြင်း။
- ဘာသာခြားမိဘနှစ်ပါးမှမွေးဖွားသောသားသမီးများအတွက် မွေးစာရင်းမလုပ်ပေးခြင်းနှင့် Ahmadiyah မွတ်စလင်မိသားစုများအား တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း။

ထို့အပြင် အင်ဒိုနီးရှား အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး အင်စတီကျုနှင့် နိုင်ငံတကာ NGO များပါဝင်သော အင်ဒိုနီးရှားမှ NGO (၁၇)ဖွဲ့က ရေးသားခဲ့သည့် အစီရင်ခံစာကမူ နိုင်ငံတော်အသိအမှတ်ပြု ဘာသာ များကိုသာ အထူးအခွင့်အရေးများပေးနေခြင်း အချို့သောဘာသာရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်သော Blaspheme ဥပဒေနှင့် Armadiyahs တို့အား တိုက်ခိုက်ခြင်း များကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ဤသို့ဖြင့် အစီရင်ခံစာ (၃)ခုအကြား ဘာသာရေးအခွင့်အရေး အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ ထင်ရှားသည့်ကွဲပြားခြားနားမှုများ ရှိနေသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက မေးခွန်းမေးမြန်းသည့်အချိန်တွင် အီတလီနိုင်ငံက အဆိုပါအချက်အားကောက်ယူ၍ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ အနေဖြင့် ICCPR စံနှုန်းနှင့်အညီ ၎င်း၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာဥပဒေများကိုပြောင်းလဲရန် ဆန္ဒရှိ မရှိ မေးမြန်းခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံက Armadiyahs မိသားစုများအား တိုက်ခိုက်မှုအပေါ် မှတ်ချက်ပေးရန် အင်ဒိုနီးရှားကိုယ်စားလှယ်ကို မေးမြန်းခဲ့သည်။

အစီရင်ခံစာရလဒ်တွင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် တိကျသောအကြံပြုချက်များ မတွေ့ရှိ ခဲ့ပါ။ ၎င်းအစား အကြံပြုချက်တစ်ခုတွင် ယခုလိုအကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားသည်။ အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုပြီး၊ အင်ဒိုနီးရှားပြည်သူများ၏ အရေးကိစ္စအဝဝကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်းတို့ သေချာစေရန် အဆိုပါ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု များကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် အကြံပြုသည်။

ဤပြန်လည်သုံးသပ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ် အကျဉ်းချုပ်ကို လေ့လာကြည့်လျှင် UPR သည် လူ့အခွင့် အရေးပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့်ဆွေးနွေးခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြုထားပြီးတွေ့ရှိရသော ပြဿနာ များကို အစိုးရများက ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရေး မက်လုံးပေးထားသည်။ သို့သော် UPR လုပ်ငန်းစဉ်သည် မဖြစ်မနေ လိုက်နာရမည့်သဘော မဟုတ်သဖြင့် တုံ့ပြန်မှုများသည် အားနည်းပြီး တိုက်ရိုက်ဖြေရှင်းရန် မလိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဒုတိယအကြိမ် နိုင်ငံအလိုက် ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အင်ဒိုနီးရှားသည် အဆိုပါပြဿနာကို ပြန်လည်ဆွေးနွေးပြီး ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ရရှိခဲ့သော တိုးတက်မှုများကို ပြသခဲ့သည်။

UPR လုပ်ငန်းစဉ်၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုအပေါ် အငြင်းပွားမှုများများစွာရှိခဲ့သည်။ UPR တွင် ထင်ရှားသော အားသာချက်တချို့ရှိသည်။ (၁) နိုင်ငံတိုင်း၏အခြေအနေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး၊ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းများကို ဖုံးကွယ်မထားနိုင်ပါ။ (၂) ဖြစ်ရပ်များကို ဖုံးကွယ်မထားနိုင်ရအောင် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အမြင်များကိုပါ ထည့်သွင်းထားသည်။ (၃) UPR လုပ်ငန်းစဉ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ကျယ်ပြန့်စွာလွှမ်းခြုံထားရာ လူ့အခွင့်အရေး အနည်း အကျဉ်းမျှကိုသာ ကောက်ယူသုံးသပ်ထားခြင်းကြောင့် တကယ့်အခြေအနေနှင့် ထင်ဟပ်နေခြင်းမျိုး မရှိဟူသော အခြေအနေကိုမဖြစ်စေရအောင် လုပ်ဆောင်ထားနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း အားနည်း ချက်များ ရှိသေးသည်။ (၁) ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်၍ ဆန်းစစ်ဝေဖန်မှုများမှာ တစ်ခါတစ်ရံပျော့ပြောင်းယဉ်ကျေးပြီး အထူးတလည် ထောက်ပြစိန်ခေါ်ခြင်း မရှိပါ။ (၂) ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် မဖြစ်မနေ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရခြင်းမျိုး မဟုတ်သဖြင့် ပြန်လည် သုံးသပ်မှုတွင် အလွန်ဝေဖန်ခံရလျှင်လည်း နိုင်ငံများသည် တုံ့ပြန်မှုများကို လစ်လျူရှုခြင်း သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်ခြင်းပြုနိုင်သည်။ ဥပမာ - မြန်မာနိုင်ငံကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်၌ ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင်

အကြံပြုချက် (၁၉၀)ချက် လက်ခံရရှိခဲ့ပြီး၊ (၄၆)ချက်ကို နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ထိပါး နှောင့်ယှက်သည်ဟုဆိုကာ ပယ်ဖျက်ခဲ့သည်။ ကန့်ကွက်ခဲ့သော အကြံပြုချက်များထဲက နမူနာများ ထဲတွင် (အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံမှ အကြံပြုချက်အရ) အထူးကိုယ်စားလှယ် လာရောက်ခြင်းကိုခွင့်ပြုရန်၊ (ဘယ်ဂျီယမ်နိုင်ငံမှ အကြံပြုချက်အရ) နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား လွှတ်ပေးရန်၊ (မလေးရှား နိုင်ငံမှ အကြံပြုချက်အရ) ဒေသအတွင်းရှိ မြန်မာဒုက္ခသည်များအတွက် အဖြေရှာပေးရန်စသည့် အကြံပြုချက်များ ပါဝင်သည်။

ထိုလုပ်ငန်းစဉ်၏ပြင်ပတွင် အားသာချက်များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သောအချက်များလည်း ရှိသည်။ UPR သည် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းမှုကို အထောက်အကူပြုသော အကောင်းမွန်ဆုံး ယန္တရား တစ်ခုဖြစ်သည်။ UPR သည် ဦးစားပေးရမည့်ကိစ္စများအတွက် မဟာဗျူဟာတစ်ရပ် ရေးဆွဲရန်နှင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုအတွက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် နေရာတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအများအပြားသည် လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် ၎င်းတို့အမြင်များအားစုစည်းသည့် နေရာတစ်ခုအဖြစ် UPR ကို အသုံးပြုကြသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂသည် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်ဖြစ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုပေးသည့် နေရာဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကိုစကားပြောခွင့် တားမြစ်ထားသော်လည်း အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည်အနည်းဆုံး လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများကို စာနာထောက်ထားမှု ရှိသော နိုင်ငံများ သို့မဟုတ် မီဒီယာများကို ပြောဆိုနိုင်သည်။

အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဆိုသည်မှာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို အကဲဖြတ် စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းပြုလုပ်ရာတွင်အသုံးပြုသော လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အစီအမံတစ်ရပ်ကို အမည်ပေးထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုပုံစံများအားလုံးတွင် လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စတစ်ခုခုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ခန့်အပ်သည့်နည်း ပါဝင်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုသို့ စုံစမ်းစစ်ဆေးရာတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး (လွတ်လပ်သောပညာရှင်တစ်ဦး သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိ) သို့မဟုတ် အဖွဲ့တစ်ခု (လုပ်ငန်းအဖွဲ့တစ်ခု) က ပြုလုပ်နိုင်သည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများ

အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေး အရာရှိများသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စတစ်ခုခုနှင့်စပ်လျဉ်းသော အကြောင်းအရာများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအား စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် အခွင့်အာဏာရှိသောသူများဖြစ်သည်။ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိ ၄၀ ဦးခန့် ရှိသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် -

အကြောင်းအရာအလိုက် အထူးအစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူများ။ ။အိမ်ယာလုံလောက်မှုအခြေအနေ၊ ပညာသင်ခွင့်အခြေအနေ၊ ဥပဒေဘောင်ပြင်တွင် လက်လွတ်စပယ်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ အာဏာရှင်တို့ စိတ်ကြိုက်တရားမဲ့ သေဒဏ်စီရင်ခြင်း၊ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူဟု တရားစွဲပြီးနောက် တရားရုံးတွင် ခုခံပိုင်ခွင့်ကို သင့်တင့်မျှတစွာမပေးဘဲ မစစ်မဆေး သေဒဏ်အမြန်ပေးခြင်း၊ အစားအစာရပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်၊ ကျန်းမာရေး၊ ငှာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးစသည့် လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာတို့ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း ဖြစ်သည်။

အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိ သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်သူတို့ကို စေလွှတ်ထားသော နိုင်ငံများ။ ။ ဘဲလာရစ်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ အီရိတ်၊ အီရန်၊ မြန်မာ၊ မြောက်ကိုရီးယား၊ ပါလက်စတိုင်း နယ်မြေ၊ ဆိုမာလီယာ၊ ဆူဒန်နှင့် ဆီးရီးယားတို့ ဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်သောလူ့အခွင့်အရေးကျွမ်းကျင်သူများ

လွတ်လပ်သော လူ့အခွင့်အရေးကျွမ်းကျင်သူများသည် အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိနှင့် လုပ်ငန်း ဆင်တူသည်။ သို့သော် ထိုပညာရှင်များသည် ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းနှင့် စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း အလုပ်ထက် သုတေသနပြုရန် ပို၍ အလေးထားကြသည်။ အဆိုပါပညာရှင်များမှာ လူ့အခွင့်အရေး နှင့် အလွန်အမင်းဆင်းရဲမွဲတေမှုပြဿနာ၊ လူနည်းစုအရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံတကာက လူ့အခွင့်အရေးအတွက် စည်းလုံးစွာရပ်တည်နိုင်မှု၊ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု မူဝါဒများနှင့် နိုင်ငံခြား ကြွေးမြီများက လူ့အခွင့်အရေးအား ပြည်သူတို့အပြည့်အဝခံစားနိုင်မှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နေပုံ၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် သာတူညီမျှရှိသော နိုင်ငံတကာစနစ်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်လာစေရန် အားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း အစရှိသည့် နယ်ပယ်များတွင်လေ့လာရန် ပညာရှင်များ အသီးသီးပါဝင်သည်။

လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ

လုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို ဒေသတစ်ခုမှ တစ်ဦးစီဖြင့် ပညာရှင် ၅ ဦးဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အကျပ်ကိုင် ခံရခြင်း သို့မဟုတ် အဓမ္မဖိအားများကြောင့် ပျောက်ဆုံးသွားခြင်းများ၊ လက်လွတ်စပယ်ဖမ်းဆီး ချုပ်နှောင်ခြင်း၊ ကြေးစားစစ်သားများအသုံးပြုခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် ဥပဒေအရနှင့် လက်တွေ့ ဘဝများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် နိုင်ငံပေါင်းစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စ များနှင့် ပတ်သက်ပြီးအစီရင်ခံစာတင်သွင်းရသည်။

မှတ်ချက်။ ။အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိသည်သည် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ထိုသူတို့သည်ပညာရှင်များ သို့မဟုတ် အဆင့်မြင့်ကိုယ်စားလှယ်များလည်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသူအားလုံးသည် အထူးအစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူများနှင့် တူညီသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆောင်ရွက်သူများမဟုတ်သလို လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ကိုလည်း အစီရင်ခံရခြင်းမရှိပါ။

HRC ၏ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများ၊ လူ့အခွင့်အရေးကျွမ်းကျင်သူများနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များသည် လွတ်လပ်ပြီး မည်သည့်နိုင်ငံကိုမျှ ကိုယ်စားပြုခြင်းမရှိသဖြင့် ထိုသူတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်မှာ ယုံကြည်ထိုက်မှုနှင့် စိန်ခေါ်မှုနှစ်မျိုးစလုံး၏သဘောကို တွေ့ရသည်။ ပညာရှင် များသည် လွတ်လပ်ပြီး၊ နိုင်ငံရေးအရ စဉ်းစားမှုများမှ ကင်းလွတ်ကြသဖြင့် ၎င်းတို့၏ အစီရင်ခံစာ များကို အလွန်အလေးထား ထည့်သွင်းစဉ်းစားကြသည်။ သို့သော် အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ သဘောအရ လွတ်လပ်စွာစုံစမ်းနိုင်ရန်မှာ ၎င်းတို့ သွားရောက်စုံစမ်းလိုသည့် တိုင်းပြည်များက မဖိတ်ကြားဘဲနေလျှင် စုံစမ်းမှုမှာခက်ခဲတတ်သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ထိုနိုင်ငံသို့ ဝင်ခွင့်ပြုရန် စာရေး တောင်းခံရပြီး အလည်အပတ်လာရောက်မှုကို သဘောတူလက်ခံမှသာ ဖိတ်ခေါ်စာကို ထုတ်ပေးလိမ့် မည်။ ထိုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းသဘောအရ ကြိုရသောပြဿနာများကို မြောက်ကိုရီးယားနှင့် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ဖြစ်ရပ်များတွင် လေ့လာနိုင်သည်။ လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်အတွင်း အတွေ့အကြုံအရ အထူး အစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူများ လာရောက်ခွင့်ကို ထိုနိုင်ငံများက ကြိမ်ရေအနည်းငယ်သာ ပေးခဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် လုံးဝမပေးခဲ့ခြင်းများရှိခဲ့ကြသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ နိုင်ငံပေါင်း ၁၀၀ ကျော်သည် အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ စုံစမ်းစစ်ဆေးပိုင်ခွင့်ရထားသူများ လာရောက်လည်ပတ်ခွင့်ကို အမြဲတမ်း ဖိတ်စာများထုတ်ပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့ဘက်မှ ပွင့်လင်းမြင်သာကြောင်း ပြသကြသည်။

အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများသည် ထပ်မံစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများအတွက် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံများကိုသွားရောက်ပြီး၊ သတင်းထောက်များနှင့်သုတေသီများကဲ့သို့ပင် သတင်းအချက်အလက် များကို စုဆောင်းကာ အစီရင်ခံစာများကို ရေးသားကြသည်။ ထို့အပြင်လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ အပေါ်အကဲဖြတ်ချက်များပြုလုပ်တတ်ပြီး၊ အကြံဉာဏ်များပေးတတ်သည်။ ၎င်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့် များမှာစစ်ဆေးခြင်း၊ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း၊ အကြံပေးခြင်းနှင့်ပြဿနာဖြစ်နေသော အခြေအနေ များကို အများပြည်သူအားအစီရင်ခံ အသိပေးကြသည်။ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း တိုင်ကြားမှုများကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန်နှင့် လူ့အများသတိပြုမိ လာစေရေးလုပ်ငန်းရပ်များကို စတင်လုပ်ဆောင်ကြပြီး၊ လိုအပ်သောနေရာများတွင် နည်းပညာများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ကြသည်။

လက်တွေ့တွင်မူ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ရုတ်တရက်ပျောက်ဆုံးသွားသော လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် လူတစ်ယောက်၏အသက်ကိုခြိမ်းခြောက်ခြင်း စသည့် ရုတ်ချည်းတုံ့ပြန်ရမည့် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများကိုဖြေရှင်းရန် အလျင်မြန်ဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်သည့်အလျောက် အရေးပေါ် တောင်းဆိုမှုများကို တုံ့ပြန်ရာတွင်အသုံးပြုသည်။ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေတစ်ခု သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာတစ်ခုအပေါ် အသုံးပြုနိုင်သော တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ကိုယ်စားပြုသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတစ်ရပ်အဖြစ် မကြာခဏ ယူဆကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့၏ တင်ပြချက်များမှာ အာရုံစိုက်ခံကြရသည်။ ထိုအထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကျင့်သုံးလာသည်မှာ မကြာလှသေးပါ။ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ပထမဆုံးဖွဲ့စည်းခဲ့သော ပျောက်ဆုံးသွားသူများ အတွက် လုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို ၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့ပြီး၊ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များ အစောပိုင်းရောက်လာ ချိန်တွင် ဆယ်ခုနီးပါး တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာသည်။ လက်ရှိတွင် (၄၀) ခန့် ရှိသည်။

အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံအတွက် အထူးကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ရှိသည်။ ယင်းကိုယ်စားလှယ်ကို အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရမဟုတ်ဘဲ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုအထူးကိုယ်စားလှယ် ရာထူး၏သဘောမှာ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိနေရာ ရာထူးနှင့်အတော်ဆင်တူသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံသည် ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိတစ်ဦးနှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အထူးအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ထားရှိခဲ့သည်။ အထူး စုံစမ်းစစ်ဆေး ရေးအရာရှိများကို ရွေးချယ်ရာတွင် ဒေသအလိုက်ရွေးချယ်ခြင်းကြောင့် အာရှပိုင်းမှ ရွေးချယ် ခံသူများရှိခဲ့သည်။ ထိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့မှ စေလွှတ်ထားသော လူ့အခွင့်အရေးကျွမ်းကျင်သူများမှာ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိများအဖြစ် ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် တာဝန်ယူခဲ့ခြင်းရှိခဲ့သည်။

လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများကို အကြောင်းအရာကဏ္ဍအလိုက် စုံစမ်းစစ်ဆေးရသောအရာရှိ အချို့သည် သတင်းမီဒီယာများ၏ စိတ်ဝင်စားကြသော အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ အခြေ အနေများကို စစ်ဆေးအကဲဖြတ်ခဲ့ကြဖူးသည်။ ဥပဒေဘောင်ပြင်တွင် လက်လွတ်စပယ်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ အာဏာရှင်တို့စိတ်ကြိုက် တရားမဲ့ သေဒဏ်စီရင်ခြင်း၊ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူဟု တရားစွဲပြီးနောက် တရားရုံးတွင် ခုခံပိုင်ခွင့်ကို သင့်တင့်မျှတစွာမပေးဘဲ မစစ်မဆေး သေဒဏ်အမြန်ပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိ Philip Alston သည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံသို့ သွားရောက် အကဲခတ်လေ့လာခဲ့ပြီး ၎င်း၏ အစီရင်ခံစာသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် လူ့အများ၏အာရုံစိုက်မှုခံခဲ့ရသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာတွင် စစ်တပ်သည် မိမိတပ်သားများ ပါဝင် ပတ်သက်နေသော ဥပဒေပြင်ပ သေဒဏ်စီရင်ခြင်းအများအပြားနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ငြင်းဆိုနေသည့် အနေအထားတွင်ရှိသည်ဟု ရေးသားခဲ့သော မှတ်ချက်သည် ဖိလစ်ပိုင်စစ်တပ်အပေါ် အလွန် ပွင့်လင်းသော ဝေဖန်ချက်ဖြစ်ပြီး အငြင်းပွားစရာများဖြစ်စေခဲ့သည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ
ဥပဒေပြင်တွင်ဖြစ်ပေါ်သော လက်လွတ်စပယ်သတ်ဖြတ်မှုများအပေါ် အထူးအစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူ Alston's ၏ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခြင်း

၂၀၀၄ ခုနှစ်မှစပြီး ဖီးလစ်အော်စတန် Philip Alston သည် ဥပဒေဘောင်ပြင်တွင် လက်လွတ် စပယ်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ အာဏာရှင်တို့စိတ်ကြိုက် တရားမဲ့ သေဒဏ်စီရင်ခြင်း၊ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူဟု တရားစွဲပြီးနောက် တရားရုံးတွင် ခုခံပိုင်ခွင့်ကို သင့်တင့်မျှတစွာမပေးဘဲ မစစ်မဆေးသေဒဏ် အမြန်ပေးခြင်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အထူးအစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသူဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ကာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ နောက်ထပ် တစ်နှစ်ကြာပြီး နောက်ပေါ်ထွက်လာသောသူ၏ အစီရင်ခံစာထဲတွင် ၂၀၀၁ ခုနှစ်ကတည်းက မြေယာပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး လှုံ့ဆော်စည်းရုံးသူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးသူများအပါအဝင် လက်ဝဲယိမ်းတတ်ကြွလှုပ်ရှားသူ စုစုပေါင်း (၈၀၀) ခန့် အသတ်ခံခဲ့ရသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ သေဆုံးမှုအများအပြားသည် စစ်တပ်ပိုင်းမှပုဂ္ဂိုလ်များကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။

သေဆုံးမှုများစွာမှာ ဖြုတ်ထုတ်သတ် သို့မဟုတ် သူလျှို့များကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်း အစီအစဉ်အရ ကွန်မြူနစ်များက ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖိလစ်ပိုင်အစိုးရက တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုတုံ့ပြန်မှုကို အော်စတန်ကအစိုးရသည် ၎င်း၏တာဝန်ရှိမှုကို လွှဲရှောင်သည့် သံသယဖြစ်ဖွယ် ကြီးပမ်းမှုဟု ဆိုသည်။ ထို့အပြင် တရားရုံးများသည် လူသတ်သမားများကို သေဒဏ်ပေးခြင်းထက် အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်များအပေါ် သေဒဏ်ပေးရန်သာ အာရုံထားခဲ့သည်ဟု ရေးသားခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ဥပဒေစက်ကွင်းမှ လွတ်ကင်းနေမှုများသည် အလွန်မြင့်မားစွာ ရှိနေခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ထိုအစီရင်ခံစာထွက်ရှိပြီးနောက် ဥပဒေပြင်ပ သတ်ဖြတ်မှုများသည် ၂၀၀ အထက်မှ ၆၈ မှုအထိ ကျဆင်းခဲ့သည်။ သို့သော် လူသတ်မှု ၆၈ မှု ဆိုသည့် ပမာဏမှာမြင့်နေသေးသည်ဟု ဆိုရမည်။ ဤမျှ ထိရောက်စွာကျဆင်းမှုကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အချို့သောအခြေအနေများတွင် လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံနှုန်းကို ပြောင်းလဲရာ၌ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများက ထိရောက်ကြောင်းကို သိရှိနိုင်သည်။

တိုင်ကြားခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်း

ဆိုးရွားသောလူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းများရှိသည့် နိုင်ငံများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် အခြားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း HRC ကအသုံးပြုနိုင်သည်။ ၂၀၀၇ခုနှစ်မှစပြီး အလွန်အကျွံ ဖြစ်သော ယုံကြည်ရလောက်သည့်အတည်ပြုချက်များက ထောက်ခံထားပြီးဖြစ်သော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်မှုများ ချိုးဖောက်ခံရမှုများရှိနေသည်ဟု ယူဆရသော ဖြစ်ရပ်များတွင် HRC သည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ တိုင်ကြားချက်များကိုလက်ခံပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ထိုအစီအစဉ်မျိုးကို ဆယ်စုနှစ်များစွာကတည်းကပင် သုံးစွဲနေခဲ့ကြပြီး ယခင်က လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမှတ် ၁၅၀၃ ဟု သိထားကြသည်။ ကော်မရှင်မှကောင်စီသို့ ပြောင်းလဲချိန်တွင် အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ပြန်လည်စစ်ဆေးပြီးနောက် အနည်းငယ်ပြန်ပြင်ခဲ့ပြီး တိုင်ကြားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်း (Complaints Procedure) ဟု အမည်ပြောင်းခဲ့သည်။ ထိုစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုလုပ်ငန်းကို အလွန်တရာဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက်သာ အသုံးပြုသည်။ HRC သည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံအစိုးရများပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း ရှိမရှိမသေချာသော အခြေအနေများကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့အပြင် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်သည် လျှို့ဝှက်ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများကို တံခါးပိတ်လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပြီး၊ ဆွေးနွေးချက်များကို အများပြည်သူသို့ ထုတ်ပြန်၍မရပါ။ အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု တစ်ခုမျှ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် ပြုလုပ်ရခြင်းမရှိသေးပါ။ သို့သော် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အိမ်နီးချင်း တောင်အာရှနိုင်ငံဖြစ်သော မော်လဒိုက်နိုင်ငံကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့သည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ၁၅၀၃ (ECOSOC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၅၀၃ အရ ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်)ဟု လူသိများခဲ့သော ယခင်စစ်ဆေးမှု အစီအစဉ်အရ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများရှိခဲ့ရာ ထိုဖြစ်ရပ်များကို အောက်ပါဇယားတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား ၅.၃ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် တိုင်ကြားချက်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ နိုင်ငံများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း

နိုင်ငံများ	ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၅၀၃ အရ စစ်ဆေးခံခဲ့ရသည့်အချိန်ကာလ
ဘူရှီနိုင်ငံ	မရှိခဲ့ပါ
ကမ္ဘောဒီးယား	၁၉၇၉ (ထိုအချိန်က ကန်ပူးချား)
လာအို	၁၉၉၅
အင်ဒိုနီးရှား	၁၉၇၈- ၁၉၈၁။ ၁၉၈၃-၁၉၈၅။
မလေးရှား	၁၉၈၄
မြန်မာ	၁၉၇၉-၁၉၈၀။ ၁၉၉၀-၁၉၉၂။
ဖိလစ်ပိုင်	၁၉၈၄-၁၉၈၆။
စင်ကာပူ	မရှိခဲ့ပါ။
ထိုင်း	၁၉၉၅ ၊ ၁၉၉၆
ဗီယက်နမ်	၁၉၉၄
အရှေ့တီမော	လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ်မဟုတ်ဘဲ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ ဒေသတစ်ခုအဖြစ်။

ကုလသမဂ္ဂစနစ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကို ပြန်ပွားတိုးတက်စေရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် HRC က အရေးပါသော ကဏ္ဍတွင်ပါဝင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် အခြားအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၌ သတိရှိစွာလုပ်ဆောင်ရမည်မှာ သံသယရှိစရာမလိုသလို နိုင်ငံရေးအရလည်း အကန့်အသတ်ရှိနေလိမ့်မည်။ HRC က ဖော်ဆောင်သော အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ UPR နှင့် တိုင်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကဲ့သို့ လုပ်ငန်းစဉ်များသည် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများတွင် ခြားနားတိုးတက်လာမှုကိုပြသခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို မရှောင်လွှဲနိုင်တော့ပါ။ အထူးအစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသူများသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တုံ့ပြန်ရန်အရေးပါသောအလုပ်ကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး အလွန်ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် တောင်းဆိုလာမှုများကို လျင်မြန်စွာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

၅.၃ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်နာမင်းကြီးရုံးခန်း

ကုလသမဂ္ဂတွင် လူ့အခွင့်အရေး လုပ်ဆောင်ချက်များကို စီမံခန့်ခွဲရသည့်အလုပ်နှင့် ကုလသမဂ္ဂရှိ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုလိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံအသီးသီးအား အကူအညီပေးရသည့်အလုပ်ကို OHCHR က တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလများတွင် ကုလသမဂ္ဂ၌ လူ့အခွင့်အရေးလုပ်ငန်းများကို စီမံခန့်ခွဲရန် အဆင့်မြင့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု

ဖွဲ့စည်းရန် အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးက မဲဆွယ်ခဲ့ပြီးနောက် မူလက လူ့အခွင့်အရေးစင်တာဟု ခေါ်သော OHCHR ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ စိတ်ကူးကို ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့သော ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးညီလာခံက အတည်ပြုလက်ခံခဲ့ပြီး OHCHR ကို တည်ထောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခဲ့ကြသည်။

ကုလသမဂ္ဂစနစ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကို ပင်မရေစီးဖြစ်လာစေရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မည့် အားကောင်းသော လှုံ့ဆော်မှုများဖြစ်ပေါ်လာရေး အပါအဝင် OHCHR တွင်ဆောင်ရွက်ဆဲ လုပ်ငန်းအများအပြား ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းရှိစေရန် ကျွမ်းကျင်မှုတဟုသုတများနှင့် နည်းပညာသင်တန်းများကို နိုင်ငံအသီးသီးအတွက် ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသည်။ ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စလှုပ်ရှားမှုများတွင်လည်း ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ဥပမာ UPR ကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း အထောက်အပံ့ပေးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် UPR နှင့် ချိတ်ဆက်မိစေသည်။ OHCHR သည် ပညာရေးလုပ်ဆောင်ချက်များ၊ အများပြည်သူဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများတွင်လည်း ကုလသမဂ္ဂကိုယ်စား ဆောင်ရွက်သည်။ HRC မတူသည်မှာ နိုင်ငံကိုယ်စားပြု ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းမဟုတ်ပါ။ သို့သော် လူ့အခွင့်အရေးတွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သော အတွေ့အကြုံရှိသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားသည်။

OHCHR သည် ကမ္ဘာ့အနှံ့တွင် နိုင်ငံပေါင်း ၂၅ နိုင်ငံနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့များရှိခြင်းကြောင့် သူ၏ ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်နိုင်မှုသည် ထင်ရှားသည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ၎င်း၏ ဒေသဆိုင်ရာရုံးမှာ ESCAP အဖွဲ့ချုပ်တည်ရှိသော ဘန်ကောက်တွင် ရှိသည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များအစောပိုင်းကာလတွင် အဖွဲ့အတွင်း အတိုက်အခံများနှင့် ကုလသမဂ္ဂ၏ ဗျူရိုကရေစီကြောင့် OHCHR သည် အားနည်းပြီးစွမ်းဆောင်ရည်မရှိသဖြင့် အသိအမှတ်ပြုမှုရရှိရန် ကြိုးစားရုန်းကန်ခဲ့ရသည်။ သို့သော် အားကောင်းသော ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌများ၏ ဦးဆောင်မှုနှင့် ကုလသမဂ္ဂတစ်ခုလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ကျယ်ပြန့်သောလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာအပေါ် အသိအမှတ်ပြုမှုဆိုသည့် ပေါင်းစပ်မှုဖြင့် OHCHR သည် ထိုအချိန်ကစပြီး လုပ်ငန်းဖော်ဆောင်ရင်း ထင်ပေါ်လာခဲ့သည်။ OHCHR ကို အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးက ခန့်အပ်ထားသော ကော်မရှင်နာမင်းကြီးက ဦးဆောင်သည်။ ၁၉၉၄ တွင်အစပြုပြီး ထိုရာထူးတွင် ကော်မရှင်နာမင်းများသည် ၄ နှစ် သက်တမ်း ထမ်းဆောင်ရသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ ဥရောပ၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် အာဖရိကတို့မှ ကော်မရှင်နာမင်းကြီး (၇)ဦးခန့်အပ်ခဲ့ပြီး အာရှမှ တစ်ဦးမျှမပါဝင်ပါ။

၅.၄ သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့များ

ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် လုံးဝခြားနားသောပုံသဏ္ဍာန်ရှိသည်။ ဤအဖွဲ့အစည်းများကို လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များမှ ဖန်းတီးခဲ့ပြီး ထိုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ အခွင့်အာဏာနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များထဲတွင် အသေးစိတ် ပါဝင်သည်။ လူ့အခွင့်အရေး

စာချုပ်တစ်ခုချင်း (နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် လက်မှတ် မထိုးမနေရ မဟုတ်သောစာချုပ်)မှာ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အဖွဲ့အစည်းများရှိကြပြီး၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ စာချုပ်အရ အဖွဲ့အစည်း (၁၀)ဖွဲ့ ရှိသည်။ စာချုပ်များ အသက်ဝင်လာသည့်အခါ အဓိကရလဒ်များထဲမှ တစ်ခုမှာ အဖွဲ့ဝင် (၁၀)ဦးနှင့် (၂၃)ဦးအကြား (စာချုပ်အပေါ်မူတည်၍) ပါဝင်သော ကော်မတီတစ်ခု ဖွဲ့စည်းနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကော်မတီ၏တာဝန်မှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက စာချုပ်ကိုလိုက်နာခြင်းရှိမရှိ စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပဋိညာဉ်စာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများကို နိုင်ငံများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး၊ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများကို လွတ်လပ်သော တသီးပုဂ္ဂလပညာရှင်များဖြင့် ပို၍ဖွဲ့စည်းထားသည်။ သာမန်အားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် အဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပညာရှင်များဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့သည် ဥပဒေပညာရှင်များ၊ သံတမန်များသို့မဟုတ် အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှဖြစ်နိုင်သည်။ ၎င်းတို့ကို စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက အဆိုပြုသော်လည်း ၎င်းတို့၏ရာထူးသည် နိုင်ငံများနှင့် ဆက်နွယ်မှု မရှိဘဲ (အစိုးရများက ၎င်းတို့ကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ဘဲ) လွတ်လပ်သည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့များသည် ဂျနီဗာတွင် တစ်နှစ်လျှင် ၃ ကြိမ်၊ ၄ ကြိမ်မျှ တွေ့ဆုံကြသည်။ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများသည် စာချုပ်ကိုလိုက်၍ လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မှု အမျိုးမျိုးလုပ်ဆောင်သည်ကို အောက်ပါဇယားတွင် အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားသည်။

ဇယား ၅-၄ ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့များ၏ အနှစ်ချုပ်

စာချုပ်အဖွဲ့	ကော်မတီ အရေအတွက်	အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ၏ အစီရင်ခံစာ	တသီးပုဂ္ဂလ တိုင်ကြားလွှာ	အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းမှု ကာလ	စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု နှင့်/သို့မဟုတ် မစ်ရှင်
CCPR	၁၈	ရှိ	ရှိ၊ OP	၂ နှင့် တောင်းဆိုခဲ့လျှင်	မရှိ
CESCR	၁၈	ရှိ	ရှိ၊ OP	၂ နှင့် ၅	ရှိ၊ OP**
CEDAW	၂၃	ရှိ	ရှိ၊ OP	၁ နှင့် ၄	ရှိ၊ OP
CRC***	၁၈	ရှိ	ရှိ၊ OP	၂ နှင့် ၅	ရှိ၊ OP**
ICERD	၁၈	ရှိ	ရှိ၊ ပုဒ်မ ၁၄	၁ နှင့် ၂	မရှိ
CAT+	၁၀	ရှိ	ရှိ၊ ပုဒ်မ ၂၂	၁ နှင့် ၄	ရှိ၊ ပုဒ်မ ၂၀
CMW	၁၄	ရှိ	ရှိ၊ ပုဒ်မ ၇၇	၁ နှင့် ၅ တောင်းဆိုခဲ့လျှင်	မရှိ
CRPD	၁၈	ရှိ	ရှိ၊ OP	၂ နှင့် ၄	ရှိ၊ OP
ICED	၁၀	ရှိ	ရှိ၊ ပုဒ်မ ၃၁	၂++	ရှိ၊ ပုဒ်မ ၃၃

OP = Optional Protocol မဖြစ်မနေ လက်မှတ်ထိုးရခြင်းမဟုတ်သော စာချုပ်ငယ်
 * ကနဦးအစီရင်ခံစာအထိ နှစ်ကာလများ/နောက်ထပ် အစီရင်ခံစာများအကြား နှစ်ကာလများ
 ** OP အသက်ဝင်လာသည့်အချိန်အထိ

***CRC ၏ OP နှစ်ခုသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အစီရင်ခံစာလိုအပ်သည်။ ပထမအစီရင်ခံစာကို ၂ နှစ် အတွင်း တင်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ထို့နောက် ၅ နှစ် တစ်ကြိမ် တင်သွင်းရမည်။

+ CAT အောက်တွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများနှင့်အခြားရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ သို့မဟုတ် လူမဆန်သော သို့မဟုတ် လူကိုအဆင့်နိမ့်သွားစေသော ဆက်ဆံမှုများနှင့် အပြစ်ပေးခြင်းများဆိုင်ရာ ဆပ်ကော်မတီ *Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT)* ရှိသည်။

++ မဆုံးဖြတ်ရသေး

စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုချင်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်အာဏာများမှာ အနည်းငယ်စီ ကွဲပြားမှု ရှိသည်။ ဤအခန်း၏ ကျန်သောအပိုင်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပြီး အဆိုပါအဖွဲ့များသည် လူ့အခွင့်အရေးကို မည်ကဲ့သို့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နေသည်ကို ဆွေးနွေးထားသည်။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ၏အစီရင်ခံစာ

နိုင်ငံတစ်ခုသည် စာချုပ်တစ်ခုကို သဘောတူသည့်အခါ ထိုနိုင်ငံသည် ပုံမှန်အစီရင်ခံစာ ရေးသားရန်ကိုလည်း ကတိကဝတ်ပြုရသည်။ (အစီရင်ခံစာ ရေးသားရသည့်အချိန်သည် စာချုပ် အပေါ်မူတည်ပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် ၄ နှစ်၊ ၅ နှစ် တစ်ကြိမ်ဖြစ်သည်။) ထိုအစီရင်ခံစာတွင် စာချုပ်ပါ ထမ်းဆောင်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို မိမိနိုင်ငံမှ မည်ကဲ့သို့လိုက်နာခဲ့ကြောင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြရပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ဥပဒေပြုခြင်း၊ တရားစီရင်ခြင်း၊ မူဝါဒချမှတ်ခြင်းနှင့် အခြားဆောင်ရွက်ချက်များကို အဆင့်လိုက်ဖော်ပြရပြီး၊ စာချုပ်ပါ အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးရာတွင် သေချာစွာဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြရပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစီရင်ခံစာသည် အလွန်ထူထဲပြီး တစ်ခါတစ်ရံ စာမျက်နှာ ၂၀၀ နီးပါး ရှည်လျား၍စာချုပ်ပါ ပုဒ်မတစ်ခုချင်းစီအလိုက် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ကြသည်။ အစီရင်ခံစာက ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကို မည်ကဲ့သို့ ထည့်သွင်းခဲ့သည်၊ ပြည်သူမည်မျှက အဆိုပါအခွင့်အရေးကို ခံစားခွင့်ရှိသည်နှင့် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးစေခဲ့သော လုပ်ငန်းရပ်များကို ရှင်းပြရပါသည်။

ပုံမှန်အားဖြင့် စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီး တစ်နှစ် သို့မဟုတ် နှစ်နှစ်အတွင်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ကနဦး အစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းကြရပါသည်။ အဆိုပါအစီရင်ခံစာ တင်သွင်းပြီးနောက် အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းမှုများသည် ကာလသတ်မှတ်ချက်အလိုက် (ပုံမှန်အားဖြင့် လေးနှစ် သို့မဟုတ် ငါးနှစ်တစ်ကြိမ်) တင်သွင်းကြရသည်။ သို့သော် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းမှုသည် အလွန် ပင်ပန်းခက်ခဲသော အလုပ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အများအပြားသည် သုတေသနပြုလုပ်ရန် တွန့်ဆုတ်ကြပြီး၊ စာချုပ်ပါအချက်များကို လိုက်နာရန်ပျက် ကွက်ကြောင်းဝန်ခံကြသည်မှာ အံ့ဩစရာ မဟုတ်ပါ။ ရလဒ်အနေဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအများအပြားသည် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရန် အချိန် ကျော်လွန်နေတတ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအတွင်း အချိန်ကျော်လွန်နေသော အစီရင်ခံစာ အများအပြားရှိသည်။ နိုင်ငံအများစုသည် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရန် အချိန်ကျော်လွန်မှု အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ်ရှိကြပြီး နိုင်ငံအများအပြားသည် နှစ်ကြိမ် သို့မဟုတ် ထို့ထက်ပို၍ရှိကြသည်။

ဘရူနိုင်းနိုင်ငံသည် CEDAW စာချုပ်ကို ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် စတင်အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးစဉ် ကတည်းက အစီရင်ခံစာတစ်စောင်မှ တင်သွင်းခြင်းရှိခဲ့ပါ။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် CERD စာချုပ် အတွက် အချိန်ကျော်လွန် အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းမှု သုံးကြိမ်ရှိခဲ့သည်။ လာအိုနိုင်ငံသည် စာချုပ် (၅)ခုအတွက် အချိန်ကျော်လွန်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများသည် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းမှုတွင် ထူးထူးခြားခြား ဆိုးရွားနေသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နိုင်ငံအများစုသည် ထိုကဲ့သို့နောက်ကျနေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ခန့်မှန်းချက်များအရ စာချုပ်များ အားလုံးတွင် အချိန်ကျော်လွန်နေသော အစီရင်ခံစာပေါင်း (၁၀၀၀)ကျော် ရှိသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအစိုးရများ၏ အစီရင်ခံစာ များသည် အသုံးဝင်သောနည်းလမ်း ဖြစ်ပါသလား။

ဝေဖန်မှုအများအပြားမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းမှုစနစ်ကို အဓိက ပစ်မှတ်ထား သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများထဲတွင် နောက်ကျမှတင်သော အစီရင်ခံစာမရှိသော နိုင်ငံမှာ စင်ကာပူနိုင်ငံဖြစ်သည်။ (သို့သော် စင်ကာပူသည် စာချုပ်(၂)ခုကိုသာ အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုး ထားသည်) ထို့အပြင် စာချုပ်ကိုအတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသော နိုင်ငံများအတွက်မူ ဤလုပ်ငန်းစဉ်မှာအသုံးမဝင်ပါ။ အချိန်လွန်သောအစီရင်ခံစာများ တင်သွင်းရန်ရှိသော နိုင်ငံများ အတွက် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းသည် အားပေးတိုက်တွန်းမှုကိုသာ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် လုပ် ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်း၏အရွယ်အစား၊ နယ်ပယ်နှင့်အစိုးရ၏ အရင်းအမြစ်များသုံးစွဲမှု စသည့် လိုအပ်ချက်များကြောင့် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းသည် စာချုပ်ကိုလိုက်နာစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်မှု မရှိ သလောက် ဖြစ်သည်။ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းသည့်အခါတွင်လည်း အစီရင်ခံစာအများအပြားသည် အစိုးရ၏ အမြင်သဘောထားများကိုသာ ဖော်ပြထားတတ်ပြီး ပို၍အရေးကြီးသော လူ့အခွင့် အရေးပြဿနာများကို ချန်လှပ်ထားကြသည်။

အထက်ပါကိစ္စရပ်များကြောင့် OHCHR သည် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းကို အားကောင်းခိုင်မာစေရေး လုပ်ငန်းစဉ်ဟုခေါ်သော ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အစပြုလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်သည် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက အစီရင်ခံစာတင်သွင်းမှု တာဝန်ဝတ္တရားများကို လုံလောက်စွာလိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိခြင်း၊ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကာလကြာရှည်ခံစား နေရသော အရင်းအမြစ်မလုံလောက်မှု၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အစီရင်ခံစာများနှင့် ဆက်သွယ်မှုများ တွင်သိသာထင်ရှားသော လုပ်ဆောင်စရာများပျက်ကွက်နေမှုများကို အလေးထားဆွေးနွေးကြသည်။ ဆွေးနွေးမှုများတွင် စာချုပ်များအားလုံးကိုခြုံငုံ၍ အစီရင်ခံစာတစ်စောင်တည်း တင်သွင်းခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု မှတ်တမ်းရှိသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကိုသာ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းခြင်း စသည့် အချက်များအပါအဝင်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အဖြေများကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

မေးခွန်း။ ။ထိုပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် မည်သို့ပြုလုပ်ရမည်နည်း။ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများ နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံအစိုးရများထံမှ မျှတသည့်အစီရင်ခံမှုကို မျှော်လင့်ခြင်းသည် လက်တွေ့ကျပါ သလား သို့မဟုတ် ထိုကိစ္စကို အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ထားသင့်ပါ သလား။

မေးခွန်း။ ။ စာချုပ်တစ်ခုအတွက် ၄၊ ၅ နှစ်လျှင် တစ်ကြိမ် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းခြင်းသည် အချို့နိုင်ငံများအနေဖြင့် တစ်နှစ်လျှင် အစီရင်ခံစာနှစ်စောင်မျှ ထုတ်ပြန်ရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည့် အတွက် ထိုအစီရင်ခံစာများမှာ အမှန်တကယ် လိုအပ်ပါသလား။ ၎င်းအစီရင်ခံစာများအတွက် သုတေသနပြုလုပ်ပြီး ရေးသားရမည်၊ ဂျီနီဗာသို့ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကိုစေလွှတ်ရမည်၊ ရလဒ်များ အပေါ် နောက်ဆက်တွဲလိုက်နာအကောင်အထည်ဖော်ရမည်စသည့် အကြောင်းအရင်းများကြောင့် ထိုတာဝန်များသည် သိသာများပြားလှသည်။

မေးခွန်း။ ။ UPR လုပ်ငန်းစဉ်ကိုသုံးလျှင် ပို၍ကောင်းမည်လား။ (သို့သော် UPR သည် စာချုပ် အမျိုးမျိုးတွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းမရှိသေးပါ။)

အစီရင်ခံစာကိုတင်သွင်းပြီးလျှင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ဖတ်ရှုလေ့လာပြီး အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံနှင့်တွေ့ဆုံ၍ တိုးတက်မှုကို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးကြမည်။ အစီရင်ခံစာများသည် ကိုယ်တိုင်အကဲဖြတ် စစ်ဆေးခြင်းပုံစံတစ်ခုသာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်သည့် အချက်အလက်များကို မကြာခဏ ချန်လှပ်ထားလေ့ရှိကြသည်။ သို့မဟုတ် လက်ရှိ အခြေအနေနှင့် မကိုက်ညီသော မြင့်မားသည့် စံချိန်စံညွှန်းများကို တင်ပြပြောဆိုကြသည်။ ထို့ ကြောင့် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် NGO များကဲ့သို့ လွတ်လပ်သောအဖွဲ့များကို အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းရန်ခွင့်ပြုပြီး (စင်ပြိုင်အစီရင်ခံစာဟုခေါ်သည်) လွတ်လပ်သော ကိုယ်ပိုင်အမြင်ကို တင်ပြ စေသည်။ အမှန်တကယ်ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဂျီနီဗာရှိ OHCHR ရုံးခန်းတွင် နိုင်ငံ အစိုးရများ၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့နှင့် အစည်းအဝေးကျင်းပပြီး စာချုပ်အဖွဲ့မှမေးခွန်းများကို နိုင်ငံ ကိုယ်စားပြုကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့မှ အပြုသဘောဆောင်သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုဖြင့် ပြန်လည် ဖြေဆိုကြသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့သည် စင်ပြိုင်အစီရင်ခံစာတွင်တင်ပြထားသော အချက်အလက်များဖြင့် မေးခွန်းများမေးလေ့ရှိပြီး၊ တိုင်းပြည်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲ သတင်းအချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ထပ်မံတင်ပြ အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များ ထံမှ တောင်းခံလေ့ရှိသည်။ ပုံမှန်လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်တွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။ (လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ဆင့်ချင်းစီကို မှတ်တမ်းထားရှိပြီး အများပြည်သူများ ရယူလေ့လာနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ထား ရန်မှာ အရေးကြီးသည်) -

- ၁။ နိုင်ငံများ၏အစီရင်ခံစာကိုတင်ပြခြင်း (၁၀၀ မျက်နှာကျော်ရှိသော မှတ်တမ်းအကြီးစားတစ်ခု)
- ၂။ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းအနေနှင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံနှင့်ဆွေးနွေးလိုသော ပြဿနာရပ်များစာရင်းကို ပြုစုထားရှိပြီး၊ စင်ပြိုင်အစီရင်ခံစာတွင် တင်ပြထားသော ပြဿနာတချို့ (ပုံမှန်အားဖြင့် ၁၀ မှ ၂၀ ခန့်) ပါဝင်သည်။
- ၃။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအစိုးရသည် အဆိုပါ ပြဿနာရပ်များစာရင်းကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းရသည်။
- ၄။ စာချုပ်အဖွဲ့သည် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုအသေးစိတ်ပါရှိသော အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်ကို ထုတ်ပြန်သည်။
- ၅။ စာချုပ်အဖွဲ့သည် နိုင်ငံအစိုးရက လုပ်ဆောင်သင့်သည့် အကြံပြုချက်များပါဝင်သော အပြီးသတ် လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို ထုတ်ပြန်သည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

အစိုးရက အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကြောင့် နိုင်ငံများပြောင်းလဲပါသလား

အစိုးရအစီရင်ခံစာများကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမှာ အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိနေသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်းအစီရင်ခံစာများကို လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထိုသို့အသုံးပြုနေသော ဥပမာ များကို အရှေ့တောင်အာရှဒေသအတွင်းတွင်လည်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာ ICCPR နှင့် CEDAW တို့ကို လေးစားလိုက်နာခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် ထိုင်းနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများအတွက် ကွာရှင်းခွင့်ဥပဒေကို ပြောင်းလဲနိုင်ခဲ့သည်။ CEDAW စာချုပ်အဖွဲ့သည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ကွာရှင်းခွင့် ဥပဒေသည် အမျိုးသမီးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံထားသည်ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများကို ကွာရှင်းနိုင်ရန် အလွန်ခက်ခဲသည်။ အိမ်ထောင်ရေး ဖောက်ပြန်ခြင်း သို့မဟုတ် အမျိုးသားက (၂)နှစ်ခန့် ပျောက်ဆုံးနေခြင်း စသည်တို့ကိုသက်သေအဖြစ် ပြနိုင်မှ အမျိုးသမီးဘက်မှ ကွာရှင်းခွင့်ရှိသည်။ အမျိုးသားများကမူ အပြစ်တစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ ကွာရှင်းနိုင်သည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများသည် လက်ထပ်ပြီးလျှင် ၎င်းတို့အမျိုးသားများ၏ မိသားစုအမည်များသို့ ပြောင်းလဲရသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံသည် ထိုဥပဒေများကို ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

တစ်ဦးချင်းဆက်သွယ်တိုင်ကြားနိုင်သော လမ်းကြောင်းများ

နိုင်ငံအလိုက် အစီရင်ခံစာများကိုလက်ခံခြင်းအပြင် အချို့စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် လူတစ်ဦးချင်းနှင့် အစိုးရအဖွဲ့များထံမှ တိုင်ကြားချက်များကိုလည်း လက်ခံသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့ (၄) ဖွဲ့သည် နိုင်ငံအချင်းချင်း တိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံသော်လည်း ထိုကဲ့သို့ တိုင်ကြားချက်မျိုး တစ်ခုတလေကိုမျှ လက်ခံရရှိခြင်းမရှိသေးပါ။ ထို့ကြောင့် ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးစရာမရှိပါ။ HRC ကဲ့သို့ပင် နိုင်ငံအစိုးရများသည် ၎င်းတို့ထံသို့ တန်ပြန်သက်ရောက်မှု ရှိလာမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် အခြားနိုင်ငံများအကြောင်း တိုက်ရိုက်တိုင်ကြားခြင်းကိစ္စအတွက် ကမကထပြုရေးတွင် နိုင်ငံရေးအရ တုံ့နေကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတစ်ခုခုနှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်ကြားသောအလုပ်မှာ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းက ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်လာရသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားမှုများကို အများဆုံး အသုံးပြုခြင်းကြောင့် လက်ရှိအချိန်ထိ စာချုပ်အဖွဲ့ဆီသို့ တိုင်ကြားချက်ပေါင်း ၂၅၀၀ ခန့် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးသည် တိုင်ကြားမှုများအတွက် အစီအမံတစ်ခုစီရှိသည်။

- CMW ။ ။ တိုင်ကြားချက်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို စတင်ရန်အတွက် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ် သမားများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် ပုဒ်မ ၇၇ ကို အတည်ပြုရန်နိုင်ငံပေါင်း ၁၀ နိုင်ငံ လိုအပ်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံ(၂)နိုင်ငံကသာ ထိုပုဒ်မကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးထားသည်။
- CRC ။ ။ တတိယအကြိမ်မြောက်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော မဖြစ်မနေလိုက်နာရန် မလိုအပ်သည့် နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် (optional protocol)ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်သည့် နိုင်ငံအရေအတွက် ၁၀ နိုင်ငံက လက်မှတ်ရေးထိုးအတည်ပြုခဲ့ရာ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် CRC ၏ တိုင်ကြားခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်ကို စတင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ တိုင်ကြားချက်တစ်စောင်မျှ မရရှိခဲ့သေးပေ။

တစ်ဦးချင်း ဆက်သွယ်တိုင်ကြားနိုင်သော လမ်းကြောင်းများ

လူတစ်ယောက်သည် မိမိ၏ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံနေရသည့်ကို ကြုံတွေ့ပါက အချို့အခြေအနေများတွင် ဂုဏ်သမဂ္ဂသို့တိုင်ကြားနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေ အများအပြားရှိသည်။ (၁) သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံသည် စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီးဖြစ်ရမည်။ (၂) လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် အနေနှင့် တိုင်ကြားခြင်းကို ခွင့်ပြုထားရမည်။ (၃) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ် သို့မဟုတ် ထိုစနစ်နှင့် ထပ်တူညီသောစနစ်တစ်ခုတွင် တိုင်ကြားဖူးပြီးသား ဖြစ်ရမည်။ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ပုံမှန်အားဖြင့် တစ်ဦးချင်း တိုင်ကြားချက်ဟုခေါ်ပြီး နိုင်ငံများက ၎င်းတို့ တစ်ဦးချင်း ဆက်သွယ်မှုဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုကဲ့သို့တစ်ဦးချင်းဆက်သွယ်မှုဟု ခေါ်ဆိုခြင်းကြောင့် ၎င်းနိုင်ငံတို့ တိုင်ကြားချက်မဟုတ်ဟု အဓိပ္ပာယ်တောက်ယူနိုင်ပြီး စံနှုန်းများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ မပြည့်မီသောနယ်ပယ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆက်သွယ်မှု ရယူသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

- ICESCR ။ ။ မဖြစ်မနေလိုက်နာရန် မလိုအပ်သည့် နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် (optional protocol)ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်လိုအပ်သော လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုခဲ့သည့် နိုင်ငံ (၁၀)နိုင်ငံရရှိခဲ့သည့်အတွက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အစောပိုင်းတွင် ICESCR ၏ တိုင်ကြားခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို စတင်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားမှုများ လက်ခံရရှိခြင်း မရှိသေးပါ။
- ICED ။ ။ စတင်အသက်ဝင်နေပြီဖြစ်သော အင်အားသုံးပြီး လူပျောက်ဆုံးအောင်ပြုသည့် အမှုများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ၎င်းတို့သည် ပုဒ်မ(၃၁)အရ တစ်ဦးချင်း တိုင်ကြားလွှာများကို ခွင့်ပြုသည်ဟု ပြည်သူများသို့ ကြေညာရန်လိုအပ်သည်။ ယခုအချိန်အထိ နိုင်ငံ (၁၆)နိုင်ငံကသာ ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားချက်များကို လက်ခံရန်အတွက် ထိုစာချုပ်အဖွဲ့တွင် အနည်းဆုံး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ မည်ရွေ့မည်မျှက သဘော တူရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ တိုင်ကြားချက်တစ်ခုမျှမရှိခဲ့ပါ။

ကျန်ရှိသောစာချုပ်အဖွဲ့ (၅)ဖွဲ့တွင် တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသုံးပြုနေသော်လည်း တိုင်ကြားချက်တစ်ခုကို သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက သဘောတူလက်ခံရန် လိုအပ် သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၏ မှတ်တမ်းများကိုစစ်ဆေးသောအခါ တစ်ဦးချင်းစီ တိုင်ကြား ခြင်းကို ခွင့်ပြုထားသည့်နိုင်ငံ မရှိသလောက် ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနှင့်ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများသည် စာချုပ်အဖွဲ့ ၂ ဖွဲ့သို့ တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားချက်ကိုခွင့်ပြုထားပါသည်။ အရှေ့တီမောနိုင်ငံတွင် CEDAW သို့ တိုင်ကြားရန် ခွင့်ပြုထားသည်။ သို့သော်လည်း အရှေ့တောင်အာရှ အတွေ့အကြုံမှာ ဆိုးရွားသော မှတ်တမ်းတစ်ခုတော့မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တိုင်းပြည်အများစုတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားချက်များကို ခွင့်မပြုထားပါ။ သို့ရာတွင်အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ဒေသ အတွင်း အသုံးပြုခြင်းနည်းပါးသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ ခြွင်းချက်အနေဖြင့် ICCPR စာချုပ်အဖွဲ့သို့ ယူဆောင်လာသော ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံအပေါ် တိုင်ကြားမှုမှာ ၁၆ မှုရှိသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ CEDAW သို့ တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားမှုမှာတစ်ခုရှိပြီး ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အရှေ့တီမောနိုင်ငံတို့တွင် တစ်ဦးချင်း တိုင်ကြားမှု တစ်ခုမျှ ရင်မဆိုင်သေးပါ။

ဇယား ၅.၅ တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားချက်ကိုခွင့်ပြုသော အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ

စာချုပ်	တိုင်ကြားချက်ကိုခွင့်ပြုထားခြင်း	လက်မှတ်ထိုးထားသော်လည်း အတည်မပြုထားပါ။
ICERD	မရှိပါ	
ICESCR	မရှိပါ	အရှေ့တီမော
ICCPR	ဖိလစ်ပိုင်	ကမ္ဘောဒီးယား
CEDAW	ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်း၊ အရှေ့တီမော	အင်ဒိုနီးရှား
CAT	မရှိပါ။	လာအို
CRC	ထိုင်း	မရှိပါ။
CMW	မရှိပါ	ကမ္ဘောဒီးယား
ICED	မရှိပါ	အင်ဒိုနီးရှား၊ လာအို၊ ထိုင်း
CRPD	မရှိပါ	ကမ္ဘောဒီးယား

တိုင်ကြားချက်ပြုလုပ်ရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားချက် လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ဥပဒေအရ တစ်ပိုင်းတစ်စ အကျိုးဝင်သော လုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး စာချုပ်အဖွဲ့သည် မိမိ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံခြင်းခံရသည်ဟု ယူဆသူထံမှ သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းသည်။ တိုင်ကြားနိုင်ရန် အသေးစိတ်ပြီးနည်း စနစ်ကျနသော အဆင့်များစွာကိုလည်း ဖြတ်ကျော်ရသည်။ ထိုလုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်သည် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများအကြား ကွဲပြားနိုင်သော်လည်း အခြေခံအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- ၁။ စာရေးသူ (သို့မဟုတ် ၎င်းကို ကိုယ်စားပြုသူတစ်ဦး)သည် အခင်းဖြစ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်သော အချက်အလက်များ၊ အခြားသက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် မိမိ၏လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံခြင်းအတွက် မိမိနိုင်ငံတရားတွင် အဘယ်ကြောင့် မျှတသည့် တရားစီရင်မှုမရနိုင် သည်ကို အကြောင်းပြချက်ပေးလျက် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းထံသို့တင်ပြရမည်။ ချိုးဖောက်ခံရ သော လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အညီ အဘယ်ကြောင့် မျှတသော တရားစီရင်မှုမရနိုင်သည်တို့ကို အသေးစိတ် ဖော်ပြရမည်။
- ၂။ ကော်မတီမှ ထိုတိုင်ကြားချက်ကိုလက်ခံရန် အခွင့်အာဏာရှိမရှိ ဆုံးဖြတ်မည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက် ကို တိုင်ကြားချက်အား လက်ခံနိုင်မှု နှင့်စပ်လျဉ်းသော ဆုံးဖြတ်ချက်ဟု ခေါ်သည်။ စာချုပ် အဖွဲ့မှ တိုင်ကြားချက်တစ်ခုကို လက်ခံစဉ်းစားရန်အတွက် (ဆိုလိုသည့်မှာ တိုင်ကြားချက်ကို လက်ခံရန်အတွက်) အောက်ပါစံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီရန် လိုအပ်သည်။
 - (က) စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးထားရန် လိုအပ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက တိုင်ကြား ချက်များကို ခွင့်ပြုရန် သဘောတူရမည်ဖြစ်သည်။
 - (ခ) တိုင်ကြားချက်ကို အမည်မဖော်ဘဲ မတိုင်ကြားနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက် ခံရသူသည် မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်ကို ထင်ရှားစွာဖော်ပြထားရမည်ဖြစ်သည်။
 - (ဂ) စာချုပ်၏ ပုဒ်မတစ်ခုကို ချိုးဖောက်ခံခြင်းဖြစ်ပါက ထိုပုဒ်မကို ဖော်ပြရမည်ဖြစ်သည်။
 - (ဃ) တိုင်ကြားသူပုဂ္ဂိုလ်သည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏အစိုးရထံသို့ တိုင်ကြားထားပြီး၊ မည်သည့် ရလဒ်ကိုမျှ မမြင်ခဲ့ရသူဖြစ်ရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းကို “နည်းလမ်းကုန်အောင် ဆောင်ရွက်ပြီးသွားသော ပြည်တွင်းကုစားမှုများ”ဟုခေါ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပြောရလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွင် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေနိုင်သော နည်းလမ်းမရှိတော့ခြင်းဖြစ်သည်။ စာချုပ်အဖွဲ့များသည် အခြားသော လုပ်ငန်းအစီအစဉ် များ အားလုံး လုံးဝ အရာမထင်သည့် အခြေအနေသို့ရောက်မှသာ တိုင်ကြားချက်တစ်ခုကို စဉ်းစားပေးလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။
- ၃။ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းသည် တိုင်ကြားချက်ကို သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံထံသို့ ပေးပို့ရမည်။
- ၄။ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် စွပ်စွဲချက်များကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းရမည်။
- ၅။ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ၏ ဖြေရှင်းချက်ကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်နိုင်ရန် တိုင်ကြားသူထံ ပေးပို့ရ မည်။ အချို့ပြဿနာရပ်များတွင် ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ၂ ကြိမ်မျှ ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ၆။ သတင်းအချက်အလက်အားလုံး စုဆောင်းပြီးသည့်အခါ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်း၏ ကော်မတီသည် ပြဿနာ၏ အကျိုးရလဒ်ကို စစ်ဆေးရန်၊ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုရှိ၊ မရှိ ဆုံးဖြတ်ရန်နှင့်

ရလဒ်သည် မည်သို့ဖြစ်သင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ရန် အစည်းအဝေးကျင်းပရမည်။ အကယ်၍ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့လျှင် အဆိုပါကော်မတီသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံကို ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန်သော်လည်းကောင်း၊ နစ်နာသူကိုလျော်ကြေးပေးရန်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုကဲ့သို့ ချိုးဖောက်မှုမျိုးထပ်မံမဖြစ်ပွားစေရန် ဥပဒေများ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြောင်းလဲရန်သော်လည်းကောင်း တောင်းဆိုနိုင်သည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

နည်းလမ်းကုန်သွားသော ပြည်တွင်းကုစားမှုများ

နည်းလမ်းကုန်အောင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးထားသည့် စည်းမျဉ်းမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် (အထူးသဖြင့် တရားရုံးများ) မိမိတို့စွပ်စွဲခံထားရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဖြေရှင်းခွင့်ရရန် အခွင့်အလမ်းပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပြဿနာကို ဖြေရှင်းပေးခြင်းအားဖြင့် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်း၏ မိမိပြည်တွင်းရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်လာမှုကိုလည်း ရှောင်ရှားနိုင်သည်။ အတိအကျဆိုရလျှင် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူသည် ၎င်းနေထိုင်သည့်နိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ် (တရားမမှုဆိုင်ရာ တရားရုံး၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာတရားရုံး သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ပြည်တွင်း တရားရုံးများ) အတွင်း ၎င်း၏အခွင့်အရေးများရရှိစေရန် ပထမဦးဆုံးတောင်းဆိုရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားရှိသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် တရားရေးစနစ်တစ်ခုကို လက်လမ်းမမီလျှင် သို့မဟုတ် တရားရေးစနစ်ကိုယ်၌က ၎င်း၏အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်နေလျှင် သို့မဟုတ် ကုစားနိုင်သည့်နည်းလမ်းများ လုံလောက်အောင်မရှိလျှင် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်သည် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်း၏ တိုင်ကြားစာလက်ခံသည့် အစီအစဉ်ကိုအသုံးပြုနိုင်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် ၎င်း၏အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုအတွက် တုံ့ပြန်ရာတွင် ကုလသမဂ္ဂသည် နောက်ဆုံးအသုံးပြုရမည့် ကုစားမှုဖြစ်ရမည်။

အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်သည် အတော်နှေးကွေးပြီး နိဂုံးချုပ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည်အထိ တစ်နှစ်ကျော် အချိန်ယူရသည်။ အရေးပေါ်တိုင်ကြားချက်များကို အရေးယူဆောင်ရွက်ရာတွင် နှစ်များစွာ အချိန်ယူခြင်းထက် ရက်ပိုင်းအတွင်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သဖြင့် အခြားလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (ဥပမာ - အထူးအစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူများ)က တစ်ဆင့်ဆောင်ရွက်သည်။ တိုင်ကြားမှုလုပ်ငန်းစဉ်နှေးကွေးခြင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံအစိုးရများ၏ တုံ့ပြန်မှုမရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး တိုင်ကြားချက်များကို အရေးယူဆောင်ရွက်ရာတွင် ၎င်းတို့က ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းမရှိ ဖြစ်တတ်သည်။ ထို့ပြင် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းသည် တစ်နှစ်လျှင် (ရက်သတ္တပတ် ၆ ပတ်မှ ၁၀ ပတ်) သာ အကန့်အသတ်ဖြင့် စည်းဝေးကြသည်။ ကော်မတီတွင် မဖြစ်မနေ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဆိုသည့် အာဏာမရှိသဖြင့် ၎င်း၏တွေ့ရှိချက် ရလဒ်များကို အသက်ဝင်အောင် မဆောင်ရွက်နိုင်ပါ။ ဖြစ်ရပ်အများအပြားတွင် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုကိုတွေ့ရှိပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံကို လျော်ကြေးပေးရန်တောင်းဆိုသော်လည်း ထိုအကြံပြုချက်ကို သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက လစ်လျူရှုခြင်းဖြင့်သာ ကြုံတွေ့ရသည်။

အဆိုပါအကန့်အသတ်များက တိုင်ကြားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် အားနည်းပြီး ထိရောက်မှုမရှိဟု ကောက်ချက်ဆွဲနိုင်သော်လည်း ထိုအစီအစဉ်တွင် အချို့အရေးကြီးသော

အထောက်အကူဖြစ်မှုများ ရှိသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်း၏ တွေ့ရှိချက်များသည် လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရန် ဥပဒေကိုပြင်ဆင်မှုများဆီသို့ ဦးတည်စေနိုင်သည်။ (ဥပမာ - Toonen နှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံတို့အမှု (၁၉၉၂)တွင် လိင်တူဆက်ဆံခြင်းသည် ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည်ဆိုသည့် ဥပဒေများသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက တွေ့ရှိခဲ့သည်။) တိုင်ကြားမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် သင့်လျော်သည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြီးဆုံးသည်အထိ လူတစ်ယောက်ကို သေဒဏ်အပြစ်ပေးခြင်း မဆောင်ရွက်ရန် ဟန့်တားနိုင်သည်။ (ဥပမာ Piandiong နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ (၁၉၉၉) အမှုနှင့် ဂျမေကာ၊ ဘဲလာရစ်နှင့် ကာဇက်စတန်နိုင်ငံများမှ အခြား အမှုများ) ထို့အပြင် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက လူ့အခွင့်အရေးကို နားလည် သဘောပေါက်ရန်နှင့် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းတွင် အထောက်အပံ့ပေးရန်အတွက် လူ့အခွင့်အရေး စံချိန် စံညွှန်းအသစ်များကို မိတ်ဆက်ပေးနိုင်သည်။ (ဥပမာ - ၂၀၀၃- ၂၀၀၅ ခုနှစ်အတွင်း ပီရူးနိုင်ငံနှင့် Llantoy Huaman ဖြစ်ရပ်တွင် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းကို အခွင့်အရေးတစ်ခုအဖြစ် စဉ်းစားသည့် ဖြစ်စဉ်)

ခြုံချိဆိုရလျှင် ICCPR သည် အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးထားသော အဖွဲ့ဝင်အများဆုံး ဖြစ်ခြင်း၊ သက်တမ်းအရင့်ဆုံးစာချုပ်ဖြစ်ခြင်း၊ တိုင်ကြားမှုများကိုလက်ခံသော အကျယ်ပြန့်ဆုံး စာချုပ်ဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် တိုင်ကြားမှု အများဆုံးပြုလုပ်ကြသော စာချုပ်လည်းဖြစ်သည်။ CEDAW ကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအားလုံးနီးပါး လက်မှတ်ထိုးအတည်ပြုထားသော်လည်း တိုင်ကြားမှုအနည်းငယ်သာ ရှိခြင်း သည်အံ့ဩစရာဖြစ်သည်။ မည်သည့်နိုင်ငံမျှ အမျိုးသမီးများအပေါ် အပြည့်အဝ တန်းတူ အခွင့်အရေးပေးထားခြင်းမရှိပါ။ သို့ရာတွင် တိုင်ကြားမှုများမရှိခြင်းမှာ အခြားသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်း များက ပို၍ထိရောက်သည်ဟု ရှုမြင်နေကြသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ CAT စာချုပ်အဖွဲ့သို့ တိုင်ကြားမှုအများအပြား ပြုလုပ်ကြသည်။ ဒုက္ခသည်တစ်ဦးအနေနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းခံရမည့် အခြေအနေရှိနေလျှင် နေရပ်ရင်းသို့ ပြန်လည်ပို့ဆောင်ခြင်းကို ထိုစာချုပ်က ခွင့်မပြုသောကြောင့် ထိုတိုင်ကြားသည့်ဖြစ်စဉ်ကိုသုံးကာ ဒုက္ခသည်အဖြစ် နေထိုင်နိုင်ရန် ကြိုးစားမှုများကြောင့် CAT စာချုပ်တွင် တိုင်ချက်များပြားနေခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ အဆိုပါ တိုင်ကြားမှုအများစုသည် ဒုက္ခ သည်များရှိသော နိုင်ငံများမှာ လာကြသည်။ ဆွီဒင်၊ ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံများကဲ့သို့ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် မှုများ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်မရှိသော နိုင်ငံများတွင် အဆိုပါတိုင်ကြားမှုမျိုးမရှိပါ။

ဇယား ၅.၆ တိုင်ကြားခြင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပေါ် အလေးအနက်ထားခြင်း

	ICCPR	ICERD	CAT	CEDAW
အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ	၁၁၃	၅၈	၆၄	၁၀၆
ဖြစ်စဉ်အရေအတွက်	၂၀၃၄	၄၅	၄၆၂	၂၇
ချိုးဖောက်ခံရသောဖြစ်ရပ်များ	၇၁၈	၁၀	၆၀	၆
အများဆုံး တိုင်ကြားခံရသော နိုင်ငံများ	ဂျမေကာ(၁၇၇) ကနေဒါ(၁၅၈) စပိန်(၁၁၇) ကိုရီးယား(၁၂၅)		ဆွီဒင် (၁၀၈) ဆွစ်ဇာလန် (၁၁၈) ကနေဒါ (၇၃) ဩစတြေးလျ (၃၀)	

အထွေထွေ သုံးသပ်ချက်များ

စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ၏ နောက်ထပ်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေနှင့် စာချုပ်ကိုနားလည်စေရန် အကူအညီပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် စာချုပ်တွင်ပါရှိသော တိကျစွာ ဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး စာဖြင့်ရေးသားထားသော သုံးသပ်ချက်များများပေးခြင်းဖြစ်သည်။ စာချုပ်တိုင်းတွင် ယေဘုယျ သုံးသပ်ချက်များကို ထုတ်ပြန်ထားပြီး ဖြစ်ပြီး စာချုပ်အနည်းငယ်တွင်သာလျှင် သုံးသပ်ချက်တစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုသာ ပါရှိသည်။ ICCPR သည် ဝေဖန်ချက် ၃၂ ခုရှိပြီး ICESCR သည် ဝေဖန်ချက် ၂၁ ခုရှိသည်။ အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခု၏ စာချုပ်ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများ၏ သဘာဝသဘာဝကို တိတိကျကျ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ICESCR စာချုပ်အဖွဲ့က အစားအစာ၊ ရေနှင့် အိုးအိမ် စသည့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအပေါ် အလွန်အသုံးဝင်သော အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များ ပေးခဲ့သည်။ (အသေးစိတ်ကို အခန်း ၃ ရှိ ESCR တွင် ကြည့်ပါ) အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များသည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်သော အခွင့်အရေးရရှိမှု၊ လက်လှမ်းမီမှုနှင့် လက်ခံရရှိနိုင်မှုစသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကိုလည်း ပေးသည်။ ထို့အပြင် အိုးအိမ်နှင့်ဆိုင်သော အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး နေထိုင်ပိုင်ခွင့်ကို စိတ်ချလက်ချထားနိုင်မှု၊ စရိတ်တတ်နိုင်မှုနှင့် တည်နေရာစသည့်အချက်များကို ထပ်မံဖြည့်စွက်ထားသည်။ ICCPR ပုဒ်မ ၁၉ (လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း) သို့မဟုတ် CRC ၏ ကလေးသူငယ်ကျန်းမာရေး ပုဒ်မ ၂၄ အပေါ် ဝေဖန်ချက်များကဲ့သို့ ပုဒ်မအသီးသီးအပေါ်တွင် အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များ ပေးခဲ့ခြင်းလည်း ရှိသည်။ အခြားဝေဖန်ချက်များကိုမူ အရွယ်မရောက်သေးသော ကလေးငယ်များကို တရားစီရင်ခြင်း၊ မသန်စွမ်းကလေးများ၊ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် နိုင်ငံများ၏ တရားဥပဒေအရ တာဝန်ရှိမှုများကဲ့သို့ အကြောင်းအရာအလိုက် ပြဿနာများ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ တွေ့ရှိရသည်။

ထူးခြားချက်မှာ အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များသည် အခွင့်အရေးတစ်ခု၏ နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းကို ချဲ့ထွင်နိုင်သည်။ ဥပမာ - ရေကို လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ် အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များတွင် ထည့်သွင်းခဲ့ပြီး၊ ၎င်းကိုစာချုပ်ထဲတွင် တိကျစွာဖော်ညွှန်းရေးသားထားခြင်း မရှိပါ။ အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များတွင် အင်တာနက်ကို သုံးစွဲခွင့်ရရှိခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ပါဝင်သည်။ သို့သော် စာချုပ်တစ်ခုတွင် အခွင့်အရေးများကို ထိုကဲ့သို့ ပြင်ဆင်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ငြင်းခုံမှုများကို ဖြစ်ပွားစေသည်။ အထူးသဖြင့် အများဆုံးမေးသည့်မေးခွန်းမှာ အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များသည် ဥပဒေကြောင်းအရ တရားဝင်မှုရှိ မရှိ ဖြစ်သည်။ အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းသို့ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရန် အချိန်ကျရောက်လာသည့် အခါအခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို နားလည်သဘောပေါက်စေရန် အကူအညီပေးခြင်းသာဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များသည် ဥပဒေကြောင်းအရ တရားဝင်မှုရှိပါသလား။

နိုင်ငံတစ်ခုသည် စာချုပ်တစ်ခုကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးသည့်အခါ စာချုပ်တွင်ပါရှိသော အခွင့်အရေးများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ဝတ္တရားရှိသည်ဟု သဘောတူခြင်းဖြစ်သည်။ အကယ်၍စာချုပ် အဖွဲ့အစည်းသည် ရေကို လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ် အခွင့်အရေးအသစ်တစ်ခုကို ထည့်သွင်းရန်အတွက် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကို ချဲ့ထွင်လိုသောအခါ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အားလုံးက အဆိုပါတာဝန်ကို ဥပဒေဘောင်အတွင်း ထည့်သွင်းလိုက်နာရမည်လား။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက စာချုပ်တစ်ခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးချိန်တွင် အထွေထွေသုံးသပ်ချက်တစ်ခုကို သဘောမတူခဲ့လျှင် ထိုနိုင်ငံသည်စာချုပ်အပေါ် မိမိနားလည်သဘောပေါက်မှု အတိုင်းဘာသာပြန်ဆိုနိုင်ခွင့် ရှိပါ၏လော။

တဖက်မှတွေးလျှင်မူ အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များသည် အခွင့်အရေးသစ်များကို ဖန်တီးခြင်းမဟုတ်ဘဲ စာချုပ်ပါ အခွင့်အရေးတစ်ခု၏ နယ်ပယ်ကို ရှိရင်းစွာ ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရေကို အစာအစာ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် စဉ်းစားပြီး ရေအခွင့်အရေးဟု မထည့်သွင်းဘဲ အစားအစာ အခွင့်အရေးဟုစဉ်းစားလျှင် ကျိုးကြောင်းမညီညွတ်နိုင်ပြီလော။ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက လူ့အခွင့်အရေးများအား ဘာသာပြန်ဆိုရာတွင် တူညီသော (သို့မဟုတ် အနည်းဆုံး အလွန်ဆင်တူသော) ဘာသာပြန်ဆိုချက်များရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ကြရမည်။

အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များသည် လိုက်နာရမည့်ဥပဒေဆီသို့ ရောက်အောင်လည်း စည်းကမ်းအရ မပီပြင်သေး၊ ထင်မြင်ယူဆချက်တစ်ခုထက်လည်း ပိုပြန်သောအခြေအနေတွင် ရှိသည်။ အချို့ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် သုံးသပ်ချက်များကို လိုက်နာရမည့်အရာအဖြစ် သဘောမထားဘဲ ၎င်းတို့ လက်မှတ်ရေးထိုးစဉ်က စာချုပ်ကိုသာ လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိသည်ဟု ယုံကြည်လျက် စာချုပ်များကို ကွဲပြားခြားနားစွာ မှတ်သားလိုက်နာကြသည်။ သို့သော် စာချုပ်၏အဓိပ္ပာယ်နှင့် စာချုပ်ထဲတွင် ဥပဒေအရ လိုက်နာရမည့်အရာများကို စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းအများစုက ဖွင့်ဆိုထားခြင်းကြောင့် အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များကို ဥပဒေအရ လိုက်နာနိုင်သည့်အရာများအဖြစ် ယူဆနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သုံးသပ်ချက်များကို ဥပဒေဘောင်အတွင်း ထည့်သွင်းလိုက်နာရမည့်အရာများ မဟုတ်ဟု ဆိုသူကဆိုကြသော်လည်း ထိုအထွေထွေသုံးသပ်ချက်များတွင်စာချုပ်ကို တရားဝင်ဘောင်အတွင်းမှ ဘာသာပြန်ဆိုမှုများ ပါဝင်နေလေရာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ လိုက်နာရမည့်အချက်များမှာ မည်သည်တို့ ဖြစ်ကြသည်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးပြီးဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

အခြားလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးတက်ပြန့်ပွားစေရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် စာချုပ်အဖွဲ့ အစည်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အခြားလုပ်ငန်း အနည်းအကျဉ်း ရှိနိုင်ပါသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်း ၄ ခု (CAT၊ CRPD၊ CEDAW နှင့် ICED စာချုပ်များအသက်ဝင်ချိန်တွင်) သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ဆိုးဆိုးရွားရွား ကျယ်ပြန့်စွာလူ့အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်နေမှုအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို လျှို့ဝှက်စွာလုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ

နိုင်ငံက လက်ခံရန်လည်း လိုအပ်သည်။ ထိုအချက်ကြောင့်ပင် စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်မှာ သိသာစွာ ကန့်သတ်ခံလိုက်ရသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများအကြောင်း ဖော်ပြသည့်အခန်းတွင် CEDAW က ဆောင်ရွက်ခဲ့သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအချို့ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ CAT သည် လျှို့ဝှက်ထားရသော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု (၈)ခု (၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် နီပေါနှင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ စသဖြင့် အာရှနိုင်ငံများထဲမှ နှစ်နိုင်ငံအပါအဝင်) ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့ပြီး၊ CRPD နှင့် CED တို့သည် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတစ်ခုမျှ မဆောင်ရွက်ရသေးပါ။ CEDAW အတွက် အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများထဲမှ ခွင့်ပြုခဲ့သော နိုင်ငံများမှာ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံများသာ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ စာချုပ်အတွက် (ထိုစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး ထားခြင်းသာဖြစ်ပြီး အတည်ပြုထားခြင်းမရှိသေးပါ။) စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုလုပ်ငန်းစဉ်ကို ခွင့်ပြုခဲ့သည်။

စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် အလွန်ဆိုးရွားသော သို့မဟုတ် စနစ်တကျလုပ်ဆောင်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကိုသာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြုလုပ်သည်ကို မှတ်သားထားရန် အရေးကြီးသည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တစ်ခုချင်းကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု မပြုလုပ်ပါ။ ထို့အပြင် သက်သေ အထောက်အထားပြနိုင်မှု လွန်စွာခိုင်မာရန် လိုအပ်သည်။ အစီရင်ခံစာများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် စာချုပ်အဖွဲ့၏အစည်းအဝေးများတွင် ဆွေးနွေးသောအထောက်အထားများအားဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို အများဆုံးဆောင်ရွက်ကြသည်။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက ဖိတ်ခေါ်လျှင် ထိုနိုင်ငံသို့ သွားရောက်စစ်ဆေးသည်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုရလဒ် အစီရင်ခံစာကို သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအား ပေးအပ်ပြီး၊ နောက်ဆုံးတွင် စာချုပ်အဖွဲ့၏ အင်တာနက်စာမျက်နှာကတစ်ဆင့် အများပြည်သူသို့ ဖြန့်ချိသည်။

အခြားလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များတွင် ကြိုတင်သတိပေးခြင်းနှင့် အရေးပေါ်ဆောင်ရွက်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပါဝင်သည်။ ကြိုတင်သတိပေးခြင်းနှင့် အရေးပေါ်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများကို ပပျောက်ရေးအတွက် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများက အသုံးပြုကြသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကြီးထွားလာနေသော လူမျိုးရေးတင်းမာမှု (ဥပမာ - လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် လူမျိုးတစ်မျိုးကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်း) အဖြစ် ပေါ်ပေါက်နိုင်သည့် ဆိုးရွားသောအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ရပ်တန့်စေရန် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ အစီရင်ခံစာ (၁၈)စောင်ရှိခဲ့ပြီး၊ ကြိုတင် သတိပေးမှုစာများ ရရှိခဲ့သော နိုင်ငံ (၄၀)ခန့် ရှိသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ကရင်လူနည်းစုများအပေါ် ဆက်ဆံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကြိုတင်သတိပေးစာတစ်စောင် လက်ခံရရှိခဲ့ပြီး၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် အနောက်ပါပူဝါ (West Papua)မှ ဌာနေတိုင်းရင်းသား အုပ်စုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကြိုတင်သတိပေးစာများ လက်ခံရရှိခဲ့သည်။ လာအိုနိုင်ငံသည်မုန်း (Hmong) လူမျိုးများနှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ဆပ်ဘာနွန် (Subanon) ဌာနေ တိုင်းရင်းသားအုပ်စုနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း ကြိုတင်သတိပေးစာများ ရရှိခဲ့သည်။

က။ အနှစ်ချုပ်နှင့်အဓိကအချက်များ

ကုလသမဂ္ဂနှင့် လူ့အခွင့်အရေး

ကုလသမဂ္ဂသည် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးသော အလွန် ထင်ရှားသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်ပြန့်ပွားစေရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးစနစ်ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာသော နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် ကတိကဝတ်ပြုရသည်။ သို့သော် လည်း အချို့သောဖြစ်ရပ်များ၌ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ပေးရာတွင် အခက်အခဲများ ရှိနေပါ သေးသည်။

ကုလသမဂ္ဂ၏ ကျယ်ပြန့်သော စနစ်အတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေး

နိုင်ငံတကာနိုင်ငံရေး အစုအဖွဲ့တစ်ခုအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂသည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အလွန်များပြား အလွှာအမျိုးမျိုး ရှိသည်။ လူ့အခွင့်အရေးကို ကုလသမဂ္ဂ၏အရေးကြီးသော အဖွဲ့ အစည်းများက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးသည်။ ဆိုးရွားပြီး စနစ်တကျကျူးလွန်သော လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်လျှင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီသည် အရေးပါသော အရေးယူဆောင်ရွက်မှု အခန်းကဏ္ဍကို ရယူသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များအတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအားလုံးကို ကုလသမဂ္ဂညီလာခံမှ တူညီသော ပြောရေးဆိုခွင့် ပေးသည်။ ကုလသမဂ္ဂညီလာခံ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များ အားလုံးကို အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက လက်ခံအတည်ပြုခြင်း၊ လက်မှတ်ထိုးခြင်းလုပ်ဆောင်ရသော နေရာလည်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာတရားရုံးသည် လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအပါအဝင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် သဘောထားမှတ်ချက်ပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေ ရေးရာ ပြဿနာရပ်များတွင် နိုင်ငံအချင်းချင်းအကြား စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးရသည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်သည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်လျှင် စီမံခန့်ခွဲမှု အခန်းကဏ္ဍဘက်မှပါဝင်ပြီး အထူးကိုယ်စားလှယ်များကို ခန့်အပ်နိုင်သည်။ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး ကောင်စီသည် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာချုပ်မှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ အားလုံးသည် ကုလသမဂ္ဂတွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားကြပြီး ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်း အများအပြားတွင် နေရာယူထားကြသည်။

ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ပဋိညာဉ်စာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများ

ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများသည် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာချုပ်မှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်မှု ကိုရရှိသည်။ ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှာ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် စွမ်းဆောင်ရည်နိမ့်ပြီးနှင့် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ရပ်တည်မှုဖြစ်လာသည်ဟု ယူဆကြ

သောကြောင့် ဖျက်သိမ်းလိုက်သော လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို အစားထိုးထားသောအဖွဲ့စည်း ဖြစ်သည်။ HRC ကို ၄၇ နိုင်ငံဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကို ပုံမှန် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီး အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအားဖြင့် အရေးယူဖြေရှင်းပေးသည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ် များထဲတွင် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများကို အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရန် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်သည့် အထူး အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသူများနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို ခန့်အပ်ခြင်းများပါဝင်သည်။ အခြား အလွန် အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းစဉ်မှာ အပြည်ပြည်ဆိုင် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို ပုံမှန်ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းမှ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းများကို လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီက ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

နောက်ထပ်အရေးကြီးသော ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးဖြစ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးလုပ်ငန်းများ၊ သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း၊ လူ့အခွင့် အရေးအပေါ် သတိပြုမိမှုများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် အစိုးရများကို နည်းပညာပံ့ပိုးမှုနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများပေးအပ်ခြင်း လုပ်ငန်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သည်။

ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများ

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်များ အသက်ဝင်လာသည့်အခါ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများကို တည်ထောင်ကြသည်။ စာချုပ်အပေါ်မူတည်၍ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းကို အဖွဲ့ဝင် ၁၀ ဦးမှ ၂၃ ဦး အထိ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းကြပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက စာချုပ်ကို မည်ကဲ့သို့ လိုက်နာဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း အကြံဉာဏ်ကောင်းများ ပေးကြသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းများကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ စာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်မှု အခြေအနေအား အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံက တင်သွင်း သော အစီရင်ခံစာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထွေထွေသုံးသပ်ချက်များ များပေးခြင်းဖြင့် စာချုပ်၏အဓိပ္ပာယ်နှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းက တိုင်ကြားချက်များကို လက်ခံကြားနာခြင်း သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည် ဖော်သည်။

၁။ စာမေးပွဲ သို့မဟုတ် အက်ဆေးမေးခွန်းများ

- ကုလသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက် ရာတွင် အသုံးပြုသော နည်းလမ်းများ၌ သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှုများ ရှိခဲ့ပါသလား။ ထိုပြောင်းလဲမှုများ အဘယ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသလဲ။ လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးတက်ပြန့်ပွားအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များက အဘယ်နည်း။

- လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီဖြင့် အဘယ်ကြောင့် အစားထိုးခဲ့သနည်း။ ကုလသမဂ္ဂအဆင့်တွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အချို့သောနိုင်ငံများ၏ သဘောထားများ မည်သို့ရှိကြသည်ကို ထိုအပြောင်းအလဲက မည်ကဲ့သို့ပြောပြနေပါသနည်း။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် တိုးတက်ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းတို့အတွက် ခိုင်မာအားကောင်းသော ယန္တရားတစ်ခု ဖြစ်ပါသလား။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်သည် စာချုပ်အဖွဲ့သို့ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းထက် ပို၍အားကောင်းပါသလား။ UPR လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပိုမိုအားကောင်းစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အကြံပြုချက်များကိုပေးပါ။
- ပဋိညာဉ်စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများအကြား အဓိကခြားနားချက်များက အဘယ်နည်း။
- စာချုပ်အဖွဲ့တစ်ခုသို့ တစ်ဦးချင်းတိုင်ကြားမှုပြုလုပ်သည့်အခါ အဆိုပါတိုင်ကြားချက်များကို လက်ခံရန် မည်သည့်အရာများကို ပြသရမည်နည်း။
- စာချုပ်အဖွဲ့သည် စာချုပ်တွင်ပါဝင်သော အခွင့်အရေးတစ်ခု၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုချဲ့ထွင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်းများပြုလုပ်လျှင် ဥပမာ - ရေနှင့်ဆိုင်သောအခွင့်အရေး ထည့်သွင်းလိုလျှင် အဆိုပါ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ဥပဒေအဖြစ် သွတ်သွင်းကာ လေးစားလိုက်နာသင့်သည်ဟုထင်ပါသလား။ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် စာချုပ်ကို မိမိနိုင်ငံ အခြေအနေနှင့်ကိုက်ညီသော အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း ဖွင့်ဆိုကျင့်သုံးရန် အပြည့်အဝ လွတ်လပ်မှု ရှိသင့်ပါသလား။

ဂ။ ထပ်မံလေ့လာဖတ်ရှုရန်များ

ကုလသမဂ္ဂစနစ်ကြီးနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်ပေါင်း မြောက်များစွာ ရှိသည်။ အဓိကကျသော အင်တာနက်စာမျက်နှာများမှာ -

- OHCHR တွင် အသုံးဝင်သော၊ ရိုးရှင်းလွယ်ကူသော လမ်းညွှန်ချက် အမြောက်အမြားရှိသည်။
- OHCHR အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်စပ်လျဉ်းသော အစီရင်ခံစာများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ရှိသည်။
- စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စာချုပ်အဖွဲ့အစည်း အချက်အလက် အရင်းအမြစ် (treaty body database) တွင် ရှာဖွေနိုင်ပြီး ထိုနေရာတွင် အစီရင်ခံစာများအားလုံးကို ရှာတွေ့နိုင်ပါသည်။ မှတ်တမ်းတစ်ခုစီတိုင်းကို နိုင်ငံအလိုက်၊ မှတ်တမ်းများ အလိုက်ရှာတွေ့နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - အစိုးရအစီရင်ခံစာများကိုလည်း စာရင်းပြုစုထားသလို တစ်ဦးချင်းစီ၏ တိုင်ကြားချက်များကိုလည်း 'jurisprudence' ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ရှာတွေ့နိုင်ပါသည်။

- စာချုပ်အဖွဲ့အစည်း ခိုင်မာအားကောင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများကို OHCHR ၏ အထူးစာမျက်နှာတွင်ရှိပြီး 'treaty body strengthening process' ဟု ရိုးရှင်းစွာ ရှာဖွေနိုင်သည်။
- UPR အတွက်ဆိုလျှင် "UPR info" စာမျက်နှာကို အသုံးပြုပါ။ အစီရင်ခံစာ ၃ စောင် (အစိုးရ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းနှင့် အခြား ပါဝင်ပတ်သက်သူများ) အပါအဝင် မှတ်တမ်းများအားလုံး၊ အကြံပြုချက်များစာရင်းကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်သည်။
- လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သော UNGA ၊ UNSC ၊ ICJ မှတ်တမ်းများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် ပို၍ ခက်ခဲပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းမှတ်တမ်းများကို UN အမှတ်များနှင့် စီစဉ်ထားပြီး အမျိုးအစားခွဲခြားထားခြင်းမရှိပါ။ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုစီတွင် ကိုယ်ပိုင်အင်တာနက်စာမျက်နှာရှိကြပြီး မှတ်တမ်းများကိုအစီအစဉ်တကျ ထားရှိသည်။ သို့သော် အဆိုပါ အင်တာနက်စာမျက်နှာသို့ သွားရောက်မကြည့်ရှုမီ ကျောင်းသူကျောင်းသားများသည် ၎င်းတို့ ရှာဖွေလိုသော မှတ်တမ်း၏တိကျသော ခေါင်းစဉ်များကို ကြိုတင်သိရှိထားရန် လိုအပ်သည်။
- ကုလသမဂ္ဂနှင့်ပတ်သက်သော ပုံမှန်နောက်ဆုံးအခြေအနေများကို 'International Service for Human Rights' တွင် ရှာတွေ့နိုင်သည်။ ၎င်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ အစည်းအဝေးများ၊ စာချုပ်အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးများနှင့် ပို၍ကျယ်ပြန့်သော လူ့အခွင့်အရေးဆောင်ရွက်မှုများ စသည်တို့ပါဝင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှုများ၏ အပတ်စဉ်၊ လစဉ် အခြေအနေများ ပါဝင်သည်။

ကုလသမဂ္ဂစနစ်၏ နိုင်ငံရေးအကြောင်းကို ရေးသားသောသူများ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရမည့် သူများမှာ အောက်ဖော်ပြပါပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။

- Julie Mertus
- Bertrand Ramcharan
- Philip Alston
- Thomas Weiss
- David Forsythe

